

Sådan har vi det!

Sådan har vi det!

En undersøgelse af holdninger og handlinger
hos unge i kristne fællesskaber vedrørende
krop, køn, identitet, grænser og seksualitet

Nanna Bugge & Suzette Munksgaard
Center for Ungdomsstudier for **AdamogEva.dk**
2022

Indhold

Forord	7
1. Indledning	9
1.1. Baggrund og formål med undersøgelsen og rapporten	9
1.2. Oversigt over rapportens indhold	10
2. Kortlægning af ‘unge i kristne fællesskaber’	12
2.1. Undersøgelsens respondenter – hvem har deltaget?	13
2.2. Stærk tilknytning til kristne fællesskaber	15
2.3. Kristen identitet	17
2.4. Kristne fællesskaber i et ændret religiøst landskab	19
Opsummering	20
3. Identitet og trivsel	21
3.1. Forældre som samtalepartnere	21
3.2. Samtaler med venner	28
3.3. Trivsel	33
3.4. Hvem går unge til, når livet er svært?	37
Opsummering	39
4. Grænser	40
4.1. Hvordan agerer og reagerer man overfor grænseoverskridende adfærd?	40
4.2. Erfaringer med grænseoverskridende adfærd	42
4.3. Deling af nøgenbilleder – et eksempel på grænseoverskridende adfærd	46
Opsummering	48
5. Køn og krop	49
5.1. De mange køn fylder måske mere i overskrifter end i unges liv	49

5.2. Stræben efter den perfekte krop	49
Opsummering	52
6. Seksualitet og seksuelle erfaringer	54
6.1. Seksualiteten er ikke urokkelig – hver femte har været i tvivl	54
6.2. Samleje og andre seksuelle erfaringer	55
6.3. Den seksuelle debut	58
6.4. Årsager til den seksuelle debut	60
6.5. Er der sket noget siden 2016?	63
Opsummering	65
7. Seksualundervisning	66
7.1. Seksualundervisning i skolen	66
7.2. Seksualundervisning i kristne fritidsfællesskaber er brugbart!	67
8. Porno	70
8.1. Erfaringer med porno	70
8.2. Porno-debuten: Perspektiver på unges første erfaring med porno ..	72
8.3. Porno-afhængighed	75
8.4. Porno påvirker	78
8.5. Brugen af porno har ikke ændret sig synderligt de sidste 5 år	80
9. Kærester og parforhold	81
9.1. Kæreste eller ej?	81
9.2. Hvor møder man sin kæreste?	82
Opsummering på rapporten	85
10. Sådan gjorde vi: Metode og datagrundlag	86
10.1. Undersøgelsens empiriske grundlag	86
10.2. Hvem er de unge i undersøgelsen?	87
10.4. Repræsentativitet og mulighed for at sammenligne med andre undersøgelser – en opsummering	91
10.5. Sammenligning med andre undersøgelser	92
10.6. Måling af ensomhed	95
10.7. Bearbejdning af data	95
Litteraturliste	96
Bilag: Spørgeskema	100

Forord

I 2016 stod redaktionsudvalget for AdamogEva.dk bag en undersøgelse blandt unge i kristne fællesskaber, som mundede ud i rapporten »En undersøgelse af kristne unges brug af porno og onani samt deres seksuelle erfaringer«. Det var første gang, der blev lavet en sådan undersøgelse, og rapportens indhold kvalificerede arbejdet med at opdatere og optimere den undervisning og rådgivning, AdamogEva.dk leverer.

På baggrund af rapporten blev der sat gang i flere initiativer i AdamogEva.dk's bagland. Blandt andet udviklede AdamogEva.dk sammen med adskillige andre aktører undervisningsmaterialet »Jeg er køn« til brug i grundskolernes 0.-6. klassetrin. Materialet er siden blevet bearbejdet og udgivet til brug af fx forældre og i klubber.

I 2020 besluttede AdamogEva.dk's redaktionsudvalg, at det var på tide med en ny undersøgelse. Denne gang ville vi både følge op på nogle af de emner, rapporten fra 2016 pegede på, og vi ville desuden sætte fokus på flere ting, som er blevet aktualiseret gennem de senere år: Køn, identitet og grænser. Vi besluttede også, at undersøgelsen og rapportskrivningen denne gang skulle håndteres mere professionelt end sidst. Ved hjælp af fondsmidler og anden økonomisk støtte blev det muligt at indgå samarbejde med CUR, Center for Ungdomsstudier, som har stået for dataindsamling, analyse og udarbejdelse af rapporten. Det er i høj grad deres fortjeneste, at rapporten ikke bare er en masse tal på et stykke papir, men at den indeholder masser af udfordringer til tanke og handling.

Jeg vil her rette en stor tak til især projektleder Suzette Munksgaard fra CUR, som har været en særdeles konstruktiv samarbejdspartner gennem hele processen. Jeg vil også sige tak til alle de unge i skoler, på efterskoler, ungdomsuddannelser, højskoler og i fællesskaber, som har brugt tid på at besvare og forholde sig til undersøgelsens spørgsmål og tematikker.

Desuden tak til Borgfonden, Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler, Kristeligt Forbund for Studerende, Indre Mission, Luthersk Missions Børn og Unge samt Djurslands Efterskole og Hestlund Efterskole, som har givet økono-

misk støtte til gennemførelse af undersøgelsen og udgivelse af rapporten uden på nogen måde at have haft indflydelse på dens indhold.

Vi udgiver rapporten i håb om, at den må få mange læsere og brugere! Rapporten giver grund til glæde, taknemlighed og stolthed over, at så mange unge trives i kristne fællesskaber – keep up the good work!

De mange beskrivelser af, hvordan unge i kristne fællesskaber har det, indeholder samtidig stærke opfordringer til børn og unges forældre, ledere, rådgivere og lærere om at vise kærlighed i handlinger, der skaber bedre rum og muligheder for dialog, trivsel og håb.

Vi fra AdamogEva.dk vil fortsat gøre, hvad vi kan for at hjælpe og rådgive unge midt i deres virkelighed. Og vi vil gerne gøre endnu mere i samarbejde med endnu flere – til gavn for børn og unge.

God læse- og arbejdslyst!

Maj 2022

på vegne af redaktionsudvalget

Vibeke Sode Hjorth, leder og redaktør

1. Indledning

1.1. Baggrund og formål med undersøgelsen og rapporten

Der findes mange stemmer, som på forskellig vis påvirker unges opfattelser af krop, køn, identitet, grænser og seksualitet. Familie, venner, traditioner og medier er nogle af de nære påvirkningskræfter. Mode, reklamer og influencere er i høj grad med til at definere og udvide grænserne for, hvordan kroppen bør se ud, og hvad den kan bruges til. Digitale medier er med til skabe platforme, hvor man udtrykker sig selv og møder andre former for livsstile og normer, man som ung kan efterligne. Sociale medier er i stigende grad med til at afprøve de normative grænser for seksualisering samtidig med, at de er et redskab for en øget eksponering af pornificerede billeder og videoer.

Den digitale rådgivningsportal AdamogEva.dk drives af organisationen Indre Mission. Den har til formål – med udgangspunkt i en kristen etik – at tilbyde et supplement til eksisterende muligheder inden for seksualoplysning og samlivsrådgivning for unge. Portalen ønsker at give børn og unge input til deres overvejelser om seksualitet, krop og følelser gennem oplysning og rådgivning og besøges hvert år af ca. 500.000 forskellige brugere. Redaktionsudvalget bag AdamogEva.dk ønsker at blive klogere på den del af deres målgruppe, som kommer i kristne fællesskaber, og deres opfattelser og erfaringer med identitet, krop, køn, grænser og seksualitet. Derfor har redaktionsudvalget i samarbejde med CUR, Center for Ungdomsstudier, gennemført en anonym, kvantitativ, online undersøgelse blandt unge i alderen 13-30 år, som på forskellig vis deltager i Indre Missions og beslægtede organisationers børne- og ungdomsarbejde og skolefællesskaber. Hvilke overvejelser gør de sig om krop, køn, grænser, seksualitet og porno? Hvad kendetegner deres erfaringer og perspektiver på disse emner?

Formålet med undersøgelsen er at tegne et billede af den del af målgruppen, som har en tilknytning til kristne fællesskaber. Dette gøres for at kunne kvalificere den information og rådgivning, som AdamogEva.dk byder ind med,

samt ruste forældre, lærere og ledere i at kunne vejlede og indgå i samtaler om disse emner. Undersøgelsen og rapporten er udarbejdet af Center for Ungdomsstudier i samarbejde med redaktionsudvalget for AdamogEva.dk.

I alt har 2104 respondenter i alderen 13-30 år deltaget i undersøgelsen. Vi er opmærksomme på den store aldersspredning i denne ungegruppe, som indeholder både hjemmeboende 13-14-årige teenagere, 15-16-årige efterskoleelever, gymnasie/ungdomsuddannelses unge og udeboende unge, der er i gang med ungdoms- og videregående uddannelser, højskoleophold eller har arbejde, er på barsel, er jobsøgende m.m. Ungdomskonteksterne er mangfoldige for undersøgelsens ungegruppe, og vi har derfor valgt at differentiere undervejs i forhold til hjemmeboende/udeboende, unge over og under den seksuelle lavalder og aldersdifferentiere med følgende betegnelser:

- drenge og piger (de 13-14-årige)
- unge mænd og kvinder (de 15-18-årige)
- mænd og kvinder (de 19-30-årige)

I tabeller bruger vi dog en generel fællesbetegnelse for hele aldersgruppen med drenge/piger. I analyser og sammenligninger præciserer vi som oftest hvilken af aldersgrupperne, der tales om.

1.2. Oversigt over rapportens indhold

Rapporten består indledningsvis af et kapitel, hvor der tegnes et billede af de unge, som har deltaget i undersøgelsen og deres tilknytning til kristne fællesskaber, samt hvordan man kan forstå deres position som et religiøst mindretal i en forholdsvis sekulær samfundskontekst. Hovedparten (92,5%) af respondenterne anser sig selv for at være kristne. 94,5% har deltaget i et kristent fællesskab som barn eller som ung og 84,6% deltager i dag i et kristent fællesskab.

Dernæst følger kapitel 2 med fokus på identitet og trivsel blandt unge i kristne fællesskaber, hvad de snakker om med deres forældre og venner - og ikke mindst, hvad de ikke taler om. Hovedpointen er, at denne gruppe unge på samme måde som andre unge gerne samtaler om de nære hverdagsemner og i mindre grad de svære samtaleemner. Dog adskiller denne gruppe sig fra andre unge ved, at de taler mere om tro og religion med forældre og venner end andre unge, men snakker mindre om samfunds- og ungdomstematikker (krop,

rusmidler, klima, miljø, den virtuelle verden, sex og porno). Undersøgelsen indikerer, at der er brug for fokus på trivsel og derfor er det interessant at se, hvem de unge går til, når livet er svært.

De næste kapitler (kapitel 3-5) beskriver de unges erfaringer og opfattelser i forhold grænser, køn og krop. På lige fod med andre unge udfordres unge i kristne fællesskaber af grænseoverskridende adfærd og påvirkes af den kropsfokusering, der præger ungdomskulturen. Undersøgelsen indikerer overraskende, at der blandt unge i kristne fællesskaber er en større kropstilfredshed – særligt blandt unge mænd. Kropstilfredshed skal dog ses i perspektiv med øvrige trivselsindikatorer, hvor der er sammenhænge mellem unges kropsoptagelse, trivsel og sociale liv.

I kapitel 6 og 7 ser vi nærmere på de unges seksualitet, seksuelle erfaringer og opfattelse af seksualundervisning. De unge anser seksualundervisningen i de kristne fritidsfællesskaber som særlig brugbar. Samtidig udfordres seksualundervisningen til at inddrage perspektiver på krop, køn, grænseoverskridende adfærd og porno. I kapitel 8 redegøres der for, hvordan den øgede pornificering og eksponering af porno også rammer unge i kristne fællesskaber. Ligesom andre unge eksponeres de for porno i en tidlig alder, og det tyder på, at porno påvirker selvbillede, selvværd og selvtillid. I kapitel 9 ser vi afslutningsvis på kærester, og hvilken betydning kristne fællesskaber har for det at finde sig en kæreste.

Endelig beskrives undersøgelsens analysemetoder og rekrutteringsgrundlag i metodeafsnittet, kapitel 10.

Undervejs i rapporten sammenlignes der med og refereres til andre danske ungdomsundersøgelser på området. En oversigt over disse undersøgelser, deres baggrund og hvad vi bruger dem til, findes i metodeafsnittet.

Løbende præsenteres nogle tematikker '*til overvejelse*', som vi håber, kan være med til at kvalificere det videre arbejde i redaktionsudvalget for AdamogEva.dk. Det er endvidere vort håb, at rapporten vil give forældre, ledere og lærere mod på nysgerrigt at indgå i samtaler med unge, der ofte står alene med deres tanker om krop, køn, identitet, grænser og seksualitet.

Nanna Bugge og Suzette Munksgaard
CUR, Center for Ungdomsstudier

2. Kortlægning af ‘unge i kristne fællesskaber’

Denne undersøgelse har fokus på unge i kristne fællesskabers opfattelser og erfaringer med identitet, krop, køn, grænser og seksualitet. Hvad kendetegner den gruppe unge, som har deltaget i undersøgelsen?

Undersøgelsen er lavet for AdamogEva.dk, der har opfordret unge i deres bagland og netværk til at medvirke i undersøgelsen – dvs. unge i alderen 13-30 år, som på forskellig vis deltager i Indre Missions og beslægtede organisationers børne- og ungdomsarbejde og/eller går på kristne skoler. Undersøgelsens respondenter er altså ikke nødvendigvis unge, der betegner sig selv som kristne, men unge som deltager i nogle af de kristne fællesskaber, som AdamogEva.dk samarbejder med. Det er også vigtigt at understrege, at disse kristne fællesskaber kun repræsenterer en del af det danske, kirkelige landskab (bl.a. Indre Missions Ungdom, Luthersk Missions Børn og Unge, Evangelisk Luthersk Missions Unge, Kristeligt Forbund for Studerende, Ung Mosaik, Børne- og UngdomsOase, Kristeligt Forbund for Studerende) og derfor ikke er repræsentativ for hele spektret af unge kristne i Danmark. Lavede man samme undersøgelse blandt andre kirkelige børne- og ungdomsorganisationer (fx folkekirkelige spejderorganisationer, KFUM og KFUK, FDF) eller blandt unge kristne fra migrantmenigheder i Danmark, ville man sikkert få andre svar. Undersøgelsens rekrutteringsgrundlag beskrives nærmere i metodeafsnittet.

I dette afsnit beskriver vi kort respondenternes demografi og deres deltagelse og tilknytning til forskellige kristne fællesskaber samt hvor stor betydning, de tillægger kristentroen. Generelt ser vi en ungegruppe, som har en stærk kristen identitet, som igennem deres barndom og ungdom er blevet socialiseret i flere forskellige typer af kristne fællesskaber såsom kirkelige aktiviteter og samlingsgrupper, lejre og skoler med et kristent værdigrundlag (friskoler, efterskoler, gymnasier og højskoler). Derudover er en stor del af de unge også på nuværende tidspunkt aktive i forskellige kristne fællesskaber.

2.1. Undersøgelsens respondenter – hvem har deltaget?

Nedenfor følger en kort præsentation af undersøgelsens respondenter. For en uddybende beskrivelse af respondenterne og overvejelser om repræsentativitet se metodeafsnittet.

Køn og alder

60,4% af respondenterne er unge kvinder, og 39,6% er unge mænd. Kvinderne i undersøgelsen er i gennemsnit ældre end mændene, da de især er overrepræsenteret i aldersgruppen 19-30 år. Dette kan skyldes rekrutteringsmetoden i den ældre aldersgruppe, og at det er nemmere at få kvinder til at besvare spørgeskemaundersøgelser. Men det kan også afspejle, at der i kristne fællesskaber blandt de ældre unge (20-30-årige) generelt er flere kvindelige deltagere end mænd. 60-40 effekten ses i talrige religionssociologiske undersøgelser, der indikerer, at flere kvinder end mænd er religiøse og deltager i religiøse fællesskaber (Christensen 2020).

Som tabel 1 viser, er aldersfordelingen hos respondenterne forholdsvis jævn. Der ses dog en mindre overrepræsentation af 15-16-årige, hvilket skyldes en stor deltagelse af efterskoleelever i undersøgelsen. Hvordan der korrigeres for overrepræsentationen af kvinder og efterskoleelever beskrives undervejs i analysen og i metodeafsnittet. I analysen bruges aldersinddelingerne 13-14 år, 15-18 år og 19-30 år.

Alder	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	I alt
Alle	4,5	6,0	11,9	12,2	5,8	5,1	4,8	3,8	3,9	5,4	5,0	5,6	5,1	4,9	4,3	4,4	3,6	3,7	2104

Tabel 1 *Hvor gammel er du?* Procent.

Uddannelse og arbejde

Tabel 2 viser respondenternes nuværende uddannelses- og arbejdssituation. Af de 66 respondenter, som havde svaret »Andet«, var 39,4% i barsel, hvilket var det hyppigste svar i andet-kategorien. Blandt de unge i 7.-9. klasse ses en overrepræsentation af efterskoleelever. Vi har været opmærksom på, at unge på efterskole kan svare anderledes på enkelte spørgsmål end hjemmeboende elever i 9.klasse, selv om undersøgelsen blev foretaget i slutningen af september og oktober, dvs. i starten af de unges efterskoleophold.

Grundskole	11,4
Efterskole	22,1
Ungdomsuddannelse	18,1
Videregående uddannelse	22,1
Højskole	5,4
I arbejde	16,5
Arbejdsløs	1,2
Andet	3,2
I alt	2104

Tabel 2: Opdeling lavet ud fra *Hvilken klasse går du i?* og *Hvad laver du lige nu?* Procent

Etnicitet

Respondenterne er primært unge, hvis forældre begge er født i Danmark (89,6%). Unge med anden etnisk baggrund er væsentligt underrepræsenterede i denne undersøgelse: 7,7% af respondenterne har én forælder, som er født uden for Danmark, og 2,7% af respondenterne har forældre, som begge er født uden for Danmark.

Geografi

Respondenterne er især bosat i en lille eller mindre by (32,7%) eller i Aarhus, Odense eller Aalborg (32,4%). Færrest af respondenterne bor i København og hovedstadsområdet (9,6%).

På landet	12,6
I en lille eller mindre by	32,7
I en større by (provinsby fx Vejle, Viborg, Roskilde)	12,8
Aarhus, Odense eller Aalborg	32,4
København og hovedstadsområdet	9,6
I alt	2104

Tabel 3: *Hvor bor du? (din faste adresse)* Procent

2.2. Stærk tilknytning til kristne fællesskaber

Hovedparten af de unge i denne undersøgelse har fra barndommen deltaget i flere forskellige typer af kristne fællesskaber. Langt de fleste er på nuværende tidspunkt hyppigt aktive i et kristent fællesskab og tillægger det stor værdi.

Hjemmet

7 ud af 10 (70,8%) af de unge angiver, at kristendom/religion har haft stor betydning i deres barndom og hjem, og kun 1 ud af 20 (4,8%) angiver, at det har haft ingen betydning i deres barndom og hjem. Langt hovedparten af de adspurgte unge har således fra barnsben oplevet en primær socialisering af kristne værdier.

Stor betydning i min barndom og hjem	70,8
Nogen betydning i min barndom og hjem	17,5
Mindre betydning i min barndom og hjem	6,2
Ingen betydning i min barndom og hjem	4,8
Ved ikke	0,7
I alt	2104

Tabel 4: *Hvor stor betydning har tro og kristendom/religion haft i din barndom/i dit hjem?* Procent

Skolen

Kristendommen har også fyldt og fylder meget i skoletiden. Mange af de har unge indgået i skolefællesskaber, der bygger på et kristent værdigrundlag. Dette ses ved, at 93,5% af de unge går på eller har gået på skoler med et kristent værdigrundlag (fx privatskole, efterskole, højskole).

Halvdelen (51,8%) af de unge går på eller har gået på en kristen fri- eller privatskole, og for størstedelen af dem har årene i en kristen skole udgjort hovedparten af deres grundskoleuddannelse: 3 ud af 4 af de unge, som har gået på en kristen fri- eller privatskole, har gået der i 5-11 år.

Her er det væsentligt at bemærke, at 14,2% respondenter, som har gået på en kristen fri- eller privatskole i mindre end 5 år, er i alderen 13-14 år. Det bør derfor understreges, at en væsentlig del af respondenterne endnu ikke er færdige med deres skolegang og derfor muligvis vil få flere år på en kristen fri- eller privatskole.

Tre ud af fire (74,2%) går på eller har gået på en kristen efterskole.

Ja, en kristen friskole/privatskole	51,8
Ja, en kristen efterskole	74,2
Ja, et kristent gymnasium	15,6
Ja, en kristen højskole	25,1
Nej, ingen af delene	6,5
Ved ikke	0,2
I alt	2104

Tabel 5: *Har du gået på eller går du på en kristen skole?* Flere svar kunne vælges. Procent

Fritidslivet

For hovedparten af de unge har kristne fritidsfællesskaber spillet en markant rolle i deres barndom og ungdom. 94,5% af de unge har som barn/ung deltaget i et kristent fællesskab (som fx børneklub, søndagsskole, kirkekor, spejder, teenklub, ungdomsforening, menighed, andagt/gudstjeneste, bedegruppe, klynge, cellegruppe, weekend-aktiviteter, lejr, frivilligt lederskab/arbejde m.m.), og 70,8% angiver, at de har deltaget i disse fællesskaber det meste af deres barndom/ungdom.

Ja, i en kortere periode (0-2 år)	7,7
Ja, i en længere periode (3 til flere år)	16,0
Ja, det meste af min barndom/ungdom	70,8
Nej, aldrig	5,5
I alt	2104

Tabel 6: *Har du tidligere som barn/ung deltaget i et kristent fællesskab? (fx børneklub, søndagsskole, kirkekor, spejder, teenklub, ungdomsforening, menighed, andagt/gudstjeneste, bedegruppe, klynge, cellegruppe, weekend-aktiviteter, lejr, frivilligt lederskab/arbejde).* Procent

De kristne fritidsfællesskaber fylder også i respondenternes nutidige fritidsliv. 84,6% af de unge svarer, at de i dag deltager i et kristent fællesskab (som fx børneklub, søndagsskole, kirkekor, spejder, teenklub, ungdomsforening, menighed, andagt/gudstjeneste, bedegruppe, klynge, cellegruppe, weekend-aktiviteter, lejr, frivilligt lederskab/arbejde m.m.). For dem, som i dag deltager i et kristent fritidsfællesskab, er det tydeligt, at det som oftest er en del af hverdagslivet. Dette ses ved, at 86% af dem, som i dag deltager i et kristent fritidsfællesskab, gør det mindst en gang om ugen.

Flere gange om ugen	38,8
En gang om ugen	47,2
En gang om måneden	8,7
Et par gange om året	3,0
Andet	2,3
I alt	1781

Tabel 7: *Hvor ofte deltager du?* Tabellen viser dem, som har angivet, at de i dag deltager i et kristent fritidsfællesskab. Procent

På samme måde ser vi, at de kristne fællesskaber ikke kun frekventeres ofte, men også tillægges stor værdi. Vi spurgte alle de unge, som enten tidligere har deltaget eller i dag deltager i et kristent fællesskab, hvor stor betydning de tillægger det. Her svarer 2 ud af 3 (66,3%) af de unge, at fællesskabet har stor betydning for dem. Kun 2,8% svarer, at det ingen betydning har for dem.

Stor betydning	66,3
Nogen betydning	23,3
Mindre betydning	6,4
Ingen betydning	2,8
Ved ikke	1,1
I alt	2044

Tabel 8: *Hvor stor betydning har det for dig at være med i et kristent fællesskab?* Tabellen viser dem, som har angivet, at de i dag eller tidligere har deltaget i et kristent fritidsfællesskab. Procent.

2.3. Kristen identitet

92,5% identificerer sig som kristne – og troen fylder i de kristne fællesskaber.

Selvom man deltager i et kristent fællesskab, behøver man ikke nødvendigvis identificere sig selv som kristen. Det er dog tilfældet for langt hovedparten af de adspurgte unge. Til spørgsmålet »Er du kristen?« svarer 92,5% ja, og kun 2,5% svarer nej.

For en stor del af de unge, som svarer nej til at være kristen, har kristendommen tidligere spillet en rolle i deres liv: 40% af de respondenter, som svarer nej til at være kristen, har tidligere været kristne, men er det ikke mere.

Ja	92,5
Nej	2,5
Er i tvivl	4,0
Ved ikke	1,0
I alt	2104

Tabel 9: *Er du kristen?* Procent

Den religiøse overbevisning har samtidig forholdsvis stor betydning for de unge. Således angiver 69% af de unge, at tro og kristendom/religion har stor betydning for dem, og kun 2% angiver, at det har ingen betydning.

Stor betydning for mig	69,0
Nogen betydning for mig	21,4
Mindre betydning for mig	6,4
Ingen betydning for mig	2,0
Ved ikke	1,2
I alt	2104

Tabel 10: *Hvor stor betydning har tro og kristendom/religion for dig i dag?* Procent

Alders- og kønsforskelle

Der ses ikke væsentlige kønsforskelle i de unges forhold til kristendom og kristne fællesskaber. Til gengæld ser vi, at en større andel af de ældre respondenter identificerer sig selv som kristne og har en stærkere tilknytning til kristne fællesskaber. Eksempelvis identificerer 84,6% af de 13-14-årige sig som kristne, hvorimod det gælder 94,3% af de 19-30-årige. Denne forskel skyldes muligvis rekrutteringen af respondenter. De yngre respondenter er oftest fundet gennem kristne skoler og kan derfor være unge, som ikke nødvendigvis selv identificerer sig med skolens kristne profil og værdigrundlag. De ældre respondenter er derimod primært rekrutteret gennem fritidsfællesskaber og dermed karakteriseret af unge, som i høj grad selv prioriterer og vælger troen og det kristne fællesskab til i deres liv. Denne forskel på aldersgrupperne ift. hvordan de identificerer sig som kristne og deres tilknytning til kristne fællesskaber er væsentlig at holde sig for øje i analysens efterfølgende kapitler.

2.4. Kristne fællesskaber i et ændret religiøst landskab

Set i et større religionssociologisk perspektiv kan man måske sige, at unge i kristne fællesskaber tilhører en særlig minoritetsgruppe, hvis man ser på samfundets øvrige, religiøse tendenser og strømninger. Det religiøse landskab har ændret sig og ændrer sig til stadighed, hvilket udfordrer denne gruppes position og selvforståelse.

På den ene side er flertallet af danske unge i dag præget af den nordiske sekulariseringstendens, hvor det er mest almindeligt **ikke** at have en religiøs tilknytning. På den anden side bliver et stort flertal af unge eksponeret for kristendom igennem skolens kristendomskundskabsundervisning og folkekirkenes dåbs-, mini-konfirmand- og konfirmandtilbud. Selv om der spores faldende tilgang blandt unge til både dåb, mini- og konfirmandforløb, så præges flertallet af unge i en eller anden grad af kristendommens placering i samfundet som en officiel majoritetsreligion.

Samtidig spores endnu en tendens i det religiøse landskab, hvor en voksende gruppe af minoriteter, så som migranter og flygtninge kommer med en religiøs tilknytning enten til en anden religion (islam, hinduisme, buddhisme) eller til en anden form for kristendom (katolicisme, ortodokse, pinsebevægelser). Fælles for disse minoriteter er, at flertallet kommer med en bevidst, religiøs livsopfattelse. Denne mangfoldighed i det religiøse landskab gør, at man som ung eksponeres for andre religioner og andre livssyn, hvilket udfordrer den enkelte til at skulle være mere bevidst om sit eget livssyn og tro. Specielt i det urbane miljø ses en voksende flerreligiøsitet, og her vil unge i højere grad påvirkes og formes af den religiøse mangfoldighed.

Unge i kristne fællesskaber som en minoritetsgruppe?

Det ændrede religiøse landskab sætter denne undersøgelses gruppe af unge i kristne fællesskaber i en særlig position. På den ene side er de 'følgere' af samfundets officielle, kristne, majoritetsreligion, og på den anden side står de i en slags minoritets position med en religiøs, kristen tilknytning i et samfund præget af sekulariseringstendenser. Undersøgelses gruppe af unge kan derfor anses for være en minoritetsgruppe, hvor kristendom er en væsentlig, primær, religiøs socialiseringsfaktor i deres barndomsliv og i familiens værdisæt og senere en væsentlig, sekundær, religiøs socialiseringsfaktor med kristne skoler og kristne fællesskaber.

Generelt påvirkes mennesker af deres barnetro resten af livet (Erikson 2000). Samtidig formes menneskets religiøsitet af livets forskellige faser og af den samfundsmæssige kontekst, man vokser op i. Når man som ung flytter hjemmefra, kan det indebære en revurdering eller en revidering af egne og familiens værdier og livssyn. Man skal stå på egne ben og kan i højere grad vælge omgivelser, aktiviteter og venner. Man udsættes for nye impulser og for arbejds- og studiemiljøer med andre livssyn. Hvis man har været aktiv i et kristent fællesskab i barne- og ungdomsmiljøet, kræver det en bevidst indsats at blive en del af et nyt religiøst miljø, når man flytter. Ofte vil det udfordre til et nyt livssyn eller en rekonsolidering af sin barndoms tro (Erikson 2000).

Det ændrede religiøse landskab, en religiøs minoritets position og den personlige religiøse udvikling i livets forskellige faser er derfor væsentlige faktorer at have in mente i rapportens næste kapitler, hvor vi undersøger denne gruppes opfattelser og erfaringer med identitet, krop, køn, grænser og seksualitet.

Opsummering

Denne rapport har til formål at undersøge unge i kristne fællesskaber. Dette kapitel belyser, at undersøgelsens respondenter i høj grad kan karakteriseres som unge i kristne fællesskaber.

Næsten alle respondenter har indgået i kristne fællesskaber i deres barndom og ungdom, og de kristne fællesskaber er ofte en del af både familieliv, skoleliv og fritidsliv. De unge har på denne måde været både primært og sekundært socialiseret i kristne fællesskaber. Denne socialisering har ofte været igennem længere perioder og fortsætter stadig i dag, samt bliver af de fleste unge tillagt stor betydning.

Samtidig spiller selve kristentroen også en stor rolle for disse unge: 92,5% identificerer sig selv som kristne, og 90,4% tillægger troen nogen eller stor betydning. Det er væsentligt at holde in mente, at der blandt den ældste gruppe (20-30-årige) er en overrepræsentation af unge kvinder, hvilket kan være af betydning for flere dele af undersøgelsens analysepunkter.

Et ændret religiøst landskab har betydning for identitet og position hos unge i kristne fællesskaber. En religiøs identitet i en overvejende sekulær kontekst kan føre til en oplevelse af minorisering og dermed udfordre den enkeltes livssyn, værdier og tro.

3. Identitet og trivsel

Vores identitet og trivsel formes i høj grad af vores samvær med andre mennesker. Det er gennem vores relationer, vi forstår os selv, og man taler derfor også om identitet som en social proces (Jenkins 2006). Socialt samvær er på samme vis fundamentet for vores trivsel – det er her, vi oplever anerkendelse og intimitet. En central pointe hos den norske religionspædagogiske forsker Erling Birkedal er, at vore værdier, tro og religiøse identitet udvikles i dialog (Birkedal 2008). For at få en forståelse af unge i kristne fællesskabers identitetsudvikling og trivsel giver det derfor mening at se nærmere på, hvad der er på spil i samtalerne blandt familie og venner.

I dette kapitel sætter vi derfor unge i kristne fællesskabers samtaler med venner og forældre under luppen. Hvad taler de om? Hvordan opleves samtalerne? Undervejs ser vi nærmere på de unges trivsel ift. selvværd og ensomhed for til sidst at se på, hvem de unge går til, når livet er svært. Løbende i kapitlet sammenligner vi denne undersøgelses resultater med en landsdækkende undersøgelse af unge i 9. klasse: *Jagten på Frirum*, CUR 2020. På denne måde kan vi få indikationer på, om samvær og trivsel i den formative alder i 9. klasse adskiller sig, hvis man er en del af et kristent fællesskab.

Vi starter med at se nærmere på unge i kristne fællesskabers samtaler med deres primære voksne, nemlig forældrene.

3.1. Forældre som samtalepartnere

Forældre og familien udgør en helt central arena for unges identitetsdannelse og trivsel. Men hvad handler samtalerne med forældrene generelt om? Og hvordan opleves samtalerne af den unge? Det ser vi nærmere på i dette afsnit. Da relationen til forældrene ændrer sig med alderen, og især efter man er flyttet hjemmefra, er spørgsmålet udelukkende stillet til de unge, som er hjemmeboende, herunder også efterskoleelever.

Det nære eller det svære – hvad tales der om ved middagsbordet?

Det er ofte de trygge og nære emner, som samtalen med forældrene cirkler omkring. Tabel 11 viser, hvad de hjemmeboende unge oplever ofte at tale om med deres forældre. Her fylder især emner, som er relateret til de unges nære hverdagsliv. Hvad de har lavet i løbet af dagen, hvordan de har det, skole/lektier og relationen til vennerne ligger alle i top fem over mest hyppige samtaleemner. Religion fylder også en del i hjemmene – religion er det tredje hyppigste samtaleemne og er noget, ca. hver tredje (36,4%) ofte taler med deres forældre om.

Omvendt er der ikke meget fokus på de temaer, som for det store flertal fylder en del i deres liv, nemlig deres oplevelser i den virtuelle verden, krop, sex og porno. Temaer, der for en stor gruppe har betydning i forhold til den generelle trivsel, men som man ofte er henvist til at tackle alene eller sammen med jævnaldrende, der ved lige så meget (eller lidt) som en selv.

Sammenligner vi unge mænd og kvinder, ses det, at unge kvinder generelt angiver at tale ofte om flere emner, end unge mænd gør.

Om hvad jeg har lavet i løbet af dagen	68,7
Om hvordan jeg har det	45,3
Om tro/religion	36,4
Om skole og lektier	33,5
Om hvordan jeg har det med mine venner	33,2
Om usikkerheder eller udfordringer, jeg har	21,7
Om sundhed	19,3
Om valg af uddannelse	17,8
Om samfund, politik, nyheder og lign.	14,1
Om rusmidler (fx alkohol, cigaretter, hash og lign.)	6,2
Om hvad jeg oplever i den virtuelle verden (fx sociale medier/ computer/konsol)	5,3
Om krop og udseende (både egen og andres)	4,1
Om klima/miljø	2,8
Om sex	1,5
Om porno	0,7
I alt	1081

Tabel 11: Når du er sammen med dine forældre/familien, hvor ofte snakker I så om følgende emner? Flere svar kunne vælges. Tabellen viser hjemmeboende respondenter. Procent

I lighed med andre undersøgelser ses en tendens til, at de nære, hverdagslige og trygge emner fylder væsentligt mere i samtalerne end de mere svære og private emner. Og når vi sammenligner 9. klasseelever i kristne fællesskaber med landsgennemsnittet for 9. klasser, ses der på samme måde nærmest ingen forskel på, hvor meget (eller rettere hvor lidt) porno og sex fylder i samtalerne med forældrene (se tabel 12). Seksuelle emner er således et svært og tabuiseret emne i samtaler med forældre – uanset ens tilhørsforhold til kristne fællesskaber.

	Piger	Landsgns. Piger	Drenge	Landsgns. drenge
Om hvad jeg har lavet i løbet af dagen	69,2	62,4	61,5	51,2
Om hvordan jeg har det	51,9	41,1	39,4	36,7
Om tro/religion	35,3	1,9	42,3	7,4
Om hvordan jeg har det med mine venner	37,6	36,7	35,6	23,3
Om skole og lektier	33,8	41,9	27,9	30,3
Om usikkerheder eller udfordringer, jeg har	26,3	28,2	24,0	14,7
Om sundhed	17,3	26,4	24,0	22,7
Om valg af uddannelse	15,0	42,3	19,2	41
Om samfund, politik, nyheder og lign.	10,5	18,9	14,4	20,3
Om rusmidler (fx alkohol, cigaretter, hash og lign.)	9,8	17,3	8,7	15,3
Om hvad jeg oplever i den virtuelle verden (fx sociale medier/ computer/konsol)	5,3	7,7	7,7	7,7
Om krop og udseende (både egen og andres)	3,8	8,5	2,9	6
Om klima/miljø	2,3	10,7	3,8	9,4
Om sex	2,3	3	2,9	4
Om porno	0,0	0,3	4,8	3

Tabel 12: *Når du er sammen med dine forældre/familien, hvor ofte snakker I så om følgende emner?* Flere svar kunne vælges. Tabellen viser 9. klasseelever. Landsgennemsnittet er baseret på data fra CUR's undersøgelse (2020) og er særkørsler lavet for nærværende undersøgelse. Procent

Til gengæld adskiller unge i kristne fællesskaber sig markant ved at tale langt mere om religion og tro end landsgennemsnittet af unge. 35,3% af pigerne og 42,3% af drengene i 9. klasse blandt unge i kristne fællesskaber taler ofte om tro og religion med deres forældre. Til sammenligning er det landsgennemsnitligt kun 1,9% af pigerne og 7,4% af drengene i 9. klasse, som taler ofte med deres forældre om tro/religion, hvilket tyder på, at de i højere grad befinder sig

i en sekulær hverdagskontekst. Selv om der ikke ses den samme blufærdighed overfor religiøse emner i hjem blandt unge i kristne fællesskaber, så kan man undre sig over, at tro og religion kun opleves som et hyppigt emne blandt 1 ud af 3 unge, når det i så høj grad er en del af såvel deres primære som deres sekundære socialisering. Er det, fordi der i disse hjem reelt også kun tales om det nære, almindelige hverdagsliv og i mindre grad om det svære? Det kan de næste pointer måske være med til at understøtte.

Det man ikke taler om

En anden betydelig forskel er, at unge i kristne fællesskaber sjældnere taler om samfundstematikker med deres forældre (se tabel 12). Således tales der mindre om klima/miljø, samfund/politik/nyheder og sundhed i hjemmene hos 9. klasses unge i kristne fællesskaber end hos 9. klasses unge på landsplan.

Derudover er det væsentligt at bemærke, at der blandt unge i kristne fællesskaber og deres forældre også tales væsentligt mindre om ungdomstematikker såsom valg af uddannelse, krop/udseende og rusmidler. Disse emner er trods alt en stor del af et ungdomsliv, og man kan undre sig over, hvorfor unge i kristne fællesskaber oplever, at der tales mindre om såvel samfundstematikker som ungdomsnære tematikker med forældrene? Er det fordi forældrene ikke tager initiativ til samtaler om disse tematikker? Er det fordi forældrene ikke kan, vil eller formår at forholde sig til ungdomslivstematikker? Fylder ungdomstematikker som krop/udseende/rusmidler og ungdomsuddannelse mindre i hverdagslivet hos unge i kristne fællesskaber? Ønsker de unge ikke at dele denne del af deres ungdomsliv med forældrene, eller er det fordi, de unges akkumulerede erfaringer med forældre har vist dem, at forældre kun i begrænset omfang har noget at byde ind med i forhold til det at være ung i dag? Eller gælder det for både forældre og unge, at man generelt ikke er optaget af den ungdoms- og samfundsmæssige virkelighed, som står og banker på uden for hjemmet?

I Mediesundhedsrapporten om unges syn på porno fremgår det, at selv om porno er allestedsnærværende på unges digitale medier, er det kun 3% af de unge (mellem 15 og 18 år), som ønsker at tale med forældre om porno (Mediesundhedsrapporten 2021). Til sammenligning vil hovedparten (55%) helst tale med venner (herunder flere drenge end piger), og 30% ønsker ikke at tale med nogen om deres forbrug af porno. Der gives udtryk for, at porno anses som et meget privat emne (særligt blandt pigerne), og at de unge heller ikke har erfaring med at tale om porno i skolens seksualundervisning. Der ses altså en generel tendens til, at unge ikke har de store erfaringer med at tale om intime

emner som sex og porno med voksne. Derfor synes det at være et svært emne at skulle samtale om i hjemmet uanset hjemmets religiøsitet.

Tabel 12 indikerer således, at samtalemønstrene i hjemmene blandt unge i kristne fællesskaber på mange måder ligner landsgennemsnittet, og at samtalerne generelt kredser om hverdagslivets nære og trygge temaer. Dog adskiller unge i kristne fællesskaber sig ved, at de i højere grad taler om tro og religion i hjemmet, og derfor gives der mulighed for, at deres religiøse identitet i højere grad dannes og udvikles, når tro udvikles i dialog (Birkedal 2008).

I en række interviews blandt 9. klasses elever (CUR 2020) lader samtalerne med forældrene i udpræget grad til at være deskriptive. Der udveksles beretninger om, hvad dagen er blevet brugt på, og hvem man har været sammen med. Der snakkes derimod sjældnere om, hvordan man oplevede dagen i skolen, på arbejde eller til fritidsaktiviteterne, hvad man blev udfordret af eller overrasket over. Sagt på en anden måde: Samtalerne har mere karakter af beskrivende statusopdateringer. Når unge i kristne fællesskaber i højere grad taler om tro og religion i hjemmet, skabes der så samtidig rum for refleksion, hvor man gensidigt udfordrer hinanden på motiver, holdninger og værdier?

Oplevelsen af samtaler med forældrene

Vi har nu set nærmere på, hvad der tales om med forældrene blandt unge i kristne fællesskaber – men hvordan oplever de hjemmeboende unge samtalerne? Positivt! Er heldigvis ofte svaret. Som tabel 13 viser, har en væsentlig gruppe af unge angivet, at de ofte oplever samtalerne med positive tillægsord fremfor de negative. Således er det 6 ud af 10, der ofte oplever samtalerne som støttende og forstående, hvorimod det kun er 9%, der ofte oplever dem som irriterende. Der ses ingen større kønsforskelle i drenge og pigers oplevelse af samtalerne.

Støttende	69,0
Forstående	63,7
Meningsfulde	46,2
Opbyggende	30,4
Kontrollerende	9,2
Irriterende	9,0
I alt	1081

Tabel 13: Når du snakker med dine forældre, hvordan oplever du generelt samtalerne? Jeg oplever samtalerne som... Tabellen viser andelen af hjemmeboende respondenter, som svarer »ofte«. Procent.

Selvom samtalerne med forældrene generelt opleves positivt af de unge, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at de unge har nemt ved at tale med deres forældre fx om de ting, som plager dem (se tabel 14). 1 ud 3 hjemmeboende unge oplever det nemt at tale med forældre om det, som plager dem. 1 ud 10 (13,1%) oplever det svært og kun en meget lille andel (6,5%) taler slet ikke med deres forældre om det, som plager dem.

Det indikerer således, at selvom samtalerne med forældrene opleves som positive, kan det for nogle unge være svært at dele mere problematiske og sårbare emner med deres forældre. Det gælder dog langt fra alle.

Nemt	39,1
Hverken nemt eller svært	41,3
Svært	13,1
Jeg taler ikke med mine forældre om de ting, der plager mig	6,5
I alt	1081

Tabel 14: *Hvor nemt et det at tale med dine forældre om de ting, der plager dig?* Tabellen viser hjemmeboende respondenter.

Sammenligner vi med landsgennemsnittet ses indikationer på, at flere unge i kristne fællesskaber har mindre nemt ved at tale med deres forældre om svære emner. For at kunne sammenligne med landsdækkende undersøgelser, har vi igen set specifikt på tallene for 9. klasserne. Her ses, at 33,1% af pigerne og 44,2% af drengene i kristne fællesskaber har nemt ved at tale med deres forældre om de ting, som plager dem. Til sammenligning svarer 75,6% af pigerne og 76,1% af drengene i en landsdækkende undersøgelse blandt 9. klasser, at de har nemt eller meget nemt ved at tale med deres mor. 43,8% af pigerne og 68% af 9. klasses drengene havde ligeledes nemt ved at tale med deres far (CUR 2020). I Skolebørnsundersøgelsen svarer en endnu større andel af både piger og drenge, at de oplever, at de kan tale fortroligt med henholdsvis deres mor og far (Skolebørnsundersøgelsen 2018).

Det er væsentligt at understrege, at spørgsmålsformuleringerne og svar-kategorierne adskiller sig i de forskellige undersøgelser. Eksempelvis spørges der i nærværende undersøgelse til begge forældre, og der er færre svarkategorier, hvilket kan medføre, at flere vælger midterkategorien »hverken nemt eller svært«. Forskellene er dog så markante, at man bør overveje, om der er en tendens til, at unge i kristne fællesskaber oplever det svært at tale med deres forældre om det, der plager dem. Det kan måske ses i sammenhæng med

kapitlets første tabel (tabel 11), som viser, at unge i kristne fællesskaber kun i mindre grad taler med deres forældre om ungdomstemaer og samfundstematikker. Hvis det, »der plager« dem, har at gøre med ungdomstemaer (krop, sundhed, rusmidler og den virtuelle verden), vil de opleve det svært at bringe på banen i samtalen omkring middagsbordet.

Med tanke på ovenstående afsnit om samtaleemnerne i familien kan det overvejes, om unge i kristne fællesskaber oplever, at de ofte står alene med nogle vigtige ungdomstematikker såsom krop, sundhed, rusmidler, den virtuelle verden og valg af uddannelse.

TIL OVERVEJELSE:

Samtalemønstrene i hjemmene blandt unge i kristne fællesskaber ligner på mange måder landsgennemsnittet. Man taler generelt mest om det nære og ikke så meget om det svære. Der ses dog samtidig et par væsentlige forskelle, ift. at tro og religion fylder betydeligt mere, men at samfundsmæssige og ungdomstematikker til gengæld opleves sjældnere. 1 ud af 5 (19,6%) hjemmeboende unge i kristne fællesskaber taler enten ikke med deres forældre om de ting, der plager dem, eller har svært ved det. Ifølge den russiske sprogforsker Bakhtin bliver mennesket til i dialogen med hinanden (Bakhtin 2003). Det er i spændingsfeltet mellem det, vi siger, og andres reaktion, at ny mening opstår. Samtalen omkring fx middagsbordet er derfor ikke kun et fødested for føde, men også et fødested for sociale relationer og en træningsarena i forhold til at kunne række ud efter andre samtalepartnere såvel nu som senere i livet. Det kan derfor være væsentligt at overveje:

- Hvordan kan forældre rustes til at tage initiativ til samtaler omkring de lidt sværere og følsomme emner – særligt ungdomstematisk emner?
- Når unge i kristne fællesskaber i højere grad taler om tro og religion i hjemmet, skabes der så samtidig rum for refleksion, hvor man gensidigt udfordrer hinanden på motiver, holdninger og værdier?

- Hvordan kan andre, sekundære voksne i kristne fællesskaber skabe rum for nogle af de samtaler om ungdomstematikker, som unge kan have svært ved at tale med forældre om?

3.2. Samtaler med venner

Samtaleemnerne med vennerne minder på mange måder om dem, man ser hos forældrene. Der tales i høj grad om nære og hverdagslige ting, som hvad de laver i hverdagen, hvordan de har det og om de mennesker, der er omkring dem. Også i samtalerne med vennerne fylder tro og religion: ca. hver tredje unge taler ofte med deres venner om religion og tro. Ligeledes ses også her en tendens til, at emner, som ikke på samme måde er relateret til de unges hverdagsliv, er forholdsvist langt nede på listen. Samfund/politik, sundhed og klimaforandringer er således ikke hyppige samtalestartere i vennegruppen. Seksuelle emner fylder noget mere i samtalerne med vennerne end med forældrene (også når vi kun ser på hjemmeboende), men de seksuelle emner er stadig ikke noget, der fylder særlig meget.

Om hvad der sker i vores hverdag	79,0
Om hvordan jeg har det	46,9
Om kærester/ægtefælle	44,9
Om andre venner og jævnaldrende	41,4
Om tanker om fremtiden	35,6
Om tro/religion	33,4
Om usikkerheder eller udfordringer, vi har	32,4
Om hvordan vi har det med familien (fx forældre, søskende)	20,0
Om valg af uddannelse	17,2
Om hvad vi oplever i den virtuelle verden (fx sociale medier/ computerspil/ konsolspil)	17,2
Om krop og udseende (både egen og andres)	13,7
Om samfund, politik, nyheder og lign.	13,3
Om rusmidler (fx alkohol, cigaretter, hash og lign.)	10,3
Om sex	9,6
Om sundhed	8,1
Om klimaforandringer	2,8
Om porno	2,8
I alt	2104

Tabel 15: Når du er sammen med dine venner, hvor ofte snakker I om følgende emner? Flere svar kunne vælges. Procent.

Også i samtalerne med vennerne ses en kønsforskel, hvor unge kvinder angiver ofte at tale om flere emner med deres venner sammenlignet med unge mænd. Især de nære emner, som hvordan de har det, og hvad der sker i deres hverdag, fylder ekstra meget i kvindernes samtaler. Til gengæld taler unge mænd mere om porno, end unge kvinder gør. Unge mænd i kristne fællesskaber taler dog væsentligt mindre om porno end landsgennemsnittet (se tabel 16).

Med alderen udvides udbuddet af hyppige samtaleemner. For hovedparten af samtaleemnerne svarer en større andel af de 19-30-årige, at de ofte taler om forskellige emner sammenlignet med de yngre respondenter. Årsagen til denne tendens kan ligge i, at venner bliver en endnu vigtigere samtalepartner i takt med, at man bliver ældre og flytter hjemmefra, og der vil derfor være behov for, at man deler flere forskellige emner med dem.

Vi zoomer ind på unge i 9. klasse i kristne fællesskaber for at sammenligne med landsgennemsnittet (CUR 2020). Forskellen fra landsgennemsnittet afspejler til en vis grad de forskelle, vi så i samtaleemnerne med forældrene (se

tabel 16). Sammenlignet med landsgennemsnittet taler unge i kristne fællesskaber mere om religion og tro med vennerne og mindre om rusmidler, krop/udseende, valg af uddannelse og større samfundstematikker.

	Piger	Landsgns. Piger	Drenge	Landsgns. Drenge
Om hvad der sker i vores hverdag	80,5	70,5	46,2	46,6
Om hvordan jeg har det	41,4	61,8	14,4	24,4
Om andre venner og jævnaldrende	48,9	57,8	38,5	32,2
Om tanker om fremtiden	20,3	25,8	18,3	20,8
Om tro/religion	24,8	1,7	15,4	2,1
Om usikkerheder eller udfordringer, vi har	24,8	32,9	15,4	8,8
Om hvordan vi har det med familie (fx forældre, søskende og lign.)	30,1	41,4	8,70	15,2
Om hvad vi oplever i den virtuelle verden (fx på sociale medier eller i computerspil)	26,3	28,0	31,7	32,9
Om valg af uddannelse	3,8	22,9	8,7	18,0
Om krop og udseende (både egen og andres)	31,6	34,3	8,7	22,6
Om samfund, politik, nyheder og lign.	3,8	7,6	6,7	11,3
Om rusmidler (fx alkohol, cigaretter, hash og lign.)	15,0	28,9	18,3	32,2
Om sex	10,5	28,0	11,5	30,0
Om sundhed	6,0	14,2	10,6	7,4
Om klimaforandringer	0,8	5,9	1,9	3,5
Om porno	1,5	6,5	8,7	21,6

Tabel 16: *Når du er sammen med dine venner, hvor ofte snakker I om følgende emner?* Flere svar kunne vælges. Tabellen viser 9. klasseelever. Landsgennemsnittet er baseret på data fra CUR's undersøgelse (2020) og er særkørsler lavet for nærværende undersøgelse. Procent

En væsentlig forskel, når vi sammenligner med landsgennemsnittet, ses hos drengene i 9. klasse i forhold til, hvor meget der tales om krop og udseende: 8,7% af drengene i kristne fællesskaber taler om krop og udseende med deres venner, hvorimod det gælder 22,6% af landsgennemsnittet.

Både piger og drenge i kristne fællesskaber taler mere om religion og tro end landsgennemsnittet, men det er særlig markant for pigerne, hvor næsten 15 gange så mange piger i kristne fællesskaber taler om tro og religion med deres venner, end den gennemsnitlige danske pige gør. Dette kan både handle om interesseforskelle i grupperne, og om deres venner er fra samme interes-

sefællesskab. Men det kan også overvejes, om der er en forskel i, hvad unge i kristne fællesskaber er vant til at snakke om i hjemmet, og dermed har større øvelse i at tale om religiøse emner. Reelt handler det måske bare om, at unge i kristne fællesskaber kommer i flere sammenhænge, hvor det giver mening at tale om tro og religion, ligesom unge, der ofte taler om fodbold, kommer i fodboldsammenhænge, hvor det giver mening at tale herom.

Det hele handler dog ikke om, hvilke emner man er vant til at drøfte i familien. For til trods for, at seksuelle emner syntes at være tabuiseret i næsten alle familier på landsplan, taler den gennemsnitlige 9. klasseelev langt mere om seksuelle emner med sine venner end en 9. klasses elev i et kristent fællesskab. Eksempelvis taler ca. 1 ud af 10 af 9. klasses piger og drenge i kristne fællesskaber om sex med deres venner. For landsgennemsnittet gælder det næsten tre gange så mange. Indikerer dette, at der findes en større blufærdighed eller ikke er kultur for at tale om seksuelle emner blandt unge i kristne fællesskaber? Eller kan det hænge sammen med, at unge i kristne fællesskaber ikke i lige så høj grad har primære, seksuelle erfaringer at trække på og dermed ikke kan snakke med om sex på samme måde som andre unge?

Nemt at tale med venner

Næsten halvdelen (46,8%) af unge i kristne fællesskaber har nemt ved at tale med deres venner om de ting, der plager dem. Med alderen bliver det nemmere at tale med sine venner om de ting, der plager en. 33,9% af respondenterne i alderen 13-14 år har nemt ved at tale med deres venner, hvorimod det gælder 51,0% af respondenterne i alderen 19-30 år. Dette går fint i spænd med en tidligere pointe i undersøgelsen, som peger på, at man med alderen i højere grad bruger sine venner som vigtige samtalepartnere. Generelt har pigerne nemmere ved at tale med deres venner end drengene.

Nemt	46,8
Hverken nemt eller svært	40,2
Svært	10,0
Jeg taler ikke med venner om de ting, der plager mig	2,9
I alt	2104

Tabel 17: *Hvor nemt er det at tale med dine venner om de ting, der plager dig?* Procent.

Sammenligner vi undersøgelsens 9. klasses elever med unge 9. klasser på landsplan, ses en indikation på, at unge i kristne fællesskaber har mindre nemt

ved at tale med deres venner om ting, der plager dem. 43,6% af pigerne og 29,8% af drengene, som er i et kristent fællesskab og går i 9. klasse, har nemt ved at tale med deres venner. På landsplan er det 65,7% af pigerne og 75,9% af drengene. For drengene er det altså under halvt så mange af de kristne unge, som har nemt ved at tale med deres venner.

Det skal igen understreges, at der ikke er samme antal svarkategorier i begge undersøgelser, hvilket kan påvirke resultaterne. På samme måde ved vi ikke, om vennekategorien kun består af venner i kristne fællesskaber eller venner uden for de kristne fællesskaber. De store forskelle indikerer dog, at det kan være væsentligt at have fokus på, hvorvidt unge i kristne fællesskaber kan have sværere ved at dele de ting, som plager dem med både deres venner og forældre. Nedenstående afsnit om trivsel understreger nødvendigheden af at se nærmere på trivsel og socialt samvær blandt unge i kristne fællesskaber.

TIL OVERVEJELSE:

Det tyder på, at unge i kristne fællesskaber har nemt ved at snakke om nære og religiøse emner med deres venner, men i mindre grad taler om det svære, såsom ungdomstematikker (krop/udseende, rusmidler, uddannelsesvalg, sex og porno) og samfundstematikker. På samme måde ses en indikation af, at kun halvdelen af unge i kristne fællesskaber har nemt ved at tale med deres venner om ting, der plager dem.

- Hvordan kan man give unge frimodighed til at turde åbne for vennesamtaler om de lidt sværere og følsomme emner?
- Hvordan kan voksne i kristne fællesskaber skabe rum for samtaler blandt unge om nogle af de emner, som unge selv kan have svært ved at tale med hinanden om?

3.3. Trivsel

I følgende afsnit ser vi nærmere på unge i kristne fællesskabers trivsel ud fra to væsentlige parametre: ensomhed og selvværd.

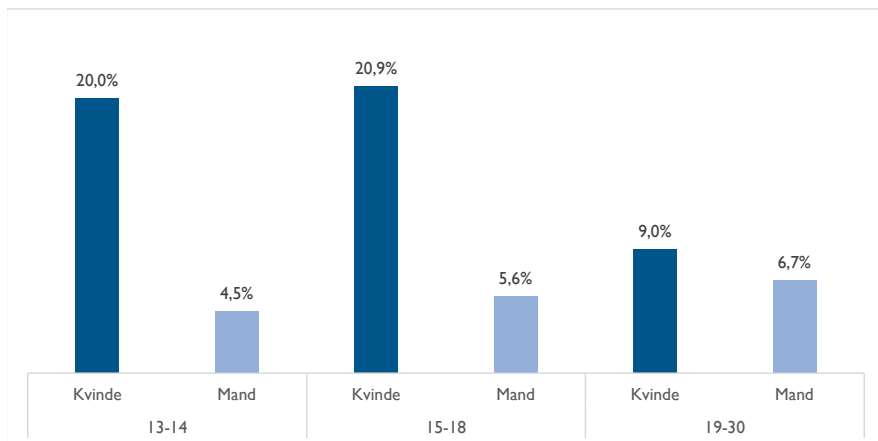
Pigerne har det svært – især som teenagere

Mistrivsel blandt unge fylder meget i medierne. Dog viser en række studier konturerne af et ungdomsliv, hvor en stor gruppe unge trives og har det godt, mens en mindre, men voksende gruppe af især piger oplever vanskeligheder omkring det at håndtere ungdomslivet (CUR 2020; Skolebørnsundersøgelsen 2018; VIVE 2018). I lighed med andre undersøgelser viser også denne undersøgelse, at et betydeligt mindretal slås med en eller flere trivselstematikker. 10,7% af denne undersøgelses deltagere er uenige eller helt uenige i, at de er gode nok, som de er, og 18,2% er svært ensomme.

Det er vigtigt at have in mente, at denne undersøgelse er foretaget i oktober 2021, hvor store dele af samfundet var åbent, men stadig præget af efterdønninger af halvandet års coronanedlukninger. Andre studier viser en generel stigning i følelsen af ensomhed blandt unge under pandemien, hvilket kan være en væsentlig forklaring på besvarelsenerne omkring trivsel i denne undersøgelse.

Der ses en væsentlig kønsforskel, hvor en betydelig større andel af pigerne slås med dårligt selvværd og svær ensomhed; en tendens der også ses i andre undersøgelser med fokus på unge i teenageårene (CUR 2020; Skolebørnsundersøgelsen 2018; VIVE 2018).

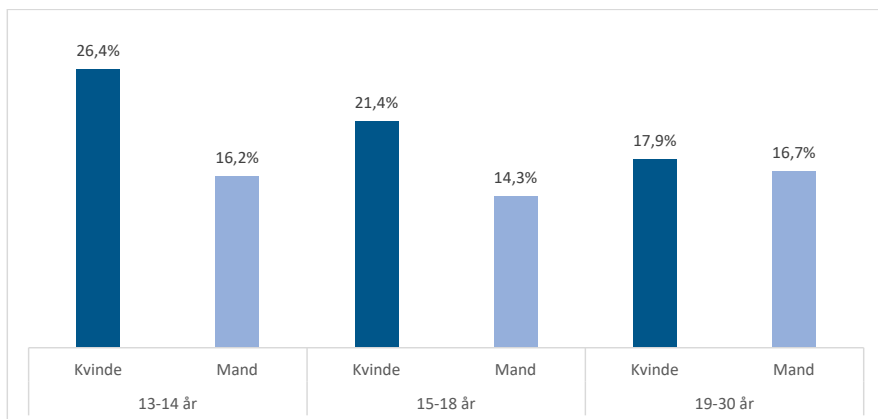
Kønsforskellen i trivsel er dog væsentlig mindre for de ældre aldersgrupper (se figur 1). Dette skyldes, at trivselen er større for kvinderne i de ældre aldersgrupper (15-18 år og især 19-30 år) sammenlignet med de yngste piger (13-14 år). Eksempelvis er 20% af pigerne i kristne fællesskaber i alderen 13-14 år uenige eller helt uenige i, at de er gode nok, som de er, hvorimod det gælder 9% af kvinderne i alderen 19-30 år. Denne tendens ses ikke for mændene: 4,5% af drengene i alderen 13-14 år er uenige eller helt uenige i, at de er gode nok, hvorimod det gælder 6,7% i aldersgruppen 19-30 år.

Figur 1: *Hvor enig er du i følgende udsagn: Jeg føler, at jeg er god nok som jeg er.* Krydset med *Køn* og *Alder*. Figuren viser respondenter, som har svaret »Uenig« eller »Helt uenig«.

Samme tendens ses ift. ensomhed i denne undersøgelse (se figur 2). 26,4% af pigerne i alderen 13-14 år er svært ensomme, hvilket reduceres til 17,9% i alderen 19-30 år. Andelen af ensomme mænd er næsten uændret på tværs af aldersgrupperne.

En undersøgelse af ensomhed blandt unge (DEFACTUM 2019) viser ligeledes, at kønsforskellen i ensomhed reduceres, når de unge går ind i 20'erne. Til forskel fra denne undersøgelse viser DEFACTUMS undersøgelse dog, at udligningen af kønsforskellen skyldes, at ensomheden stiger for unge mænd i takt med, at de bliver ældre, og ikke fordi ensomheden falder hos kvinderne (DEFACTUM 2019). Forskellen kan dog muligvis skyldes, at DEFACTUM alderskategorier omhandler 16-19-årige og 20-24-årige og dermed adskiller sig fra nærværende undersøgelse.

Figur 2: *Ensomhed*. Krydset med *Køn* og *Alder*. Ensomhed er defineret ud fra tre variable (se metodeafsnit). Figuren viser respondenter som er »Svært ensomme«.

Sammenligner vi unge i kristne fællesskabers trivsel med landsgennemsnittet, synes der at være en bekymrende tendens. I 9. klasse oplever både drenge og piger i kristne fællesskaber et væsentligt lavere selvværd end landsgennemsnittet (se tabel 18). Der ses kun en begrænset forskel i forhold til ensomhed for 9. klasses elever (se tabel 19)

	Piger	Landsgns. Piger	Drenge	Landsgns. Drenge
Højt selvværd	45,9%	53,8	71,2%	80

Tabel 18: *Hvor enig er du i følgende udsagn: Jeg føler, at jeg er god nok som jeg er*. Tabellen viser 9. klasseelever, som har svaret »Helt enig« eller »Enig«. Landsgennemsnittet er baseret på data fra CUR's undersøgelse (2020) og er særkørsler lavet for nærværende undersøgelse. Procent

	Piger	Landsgns. Piger	Drenge	Landsgns. Drenge
Svært ensom	18,0%	19,2	12,5%	15

Tabel 19: *Ensomhed*. Ensomhed er defineret ud fra tre variable (se metodeafsnit). Figuren viser 9. klasseelever som er »Svært ensomme«. Landsgennemsnittet er baseret på data fra CUR's undersøgelse (2020) og er særkørsler lavet for nærværende undersøgelse. Procent

Sammenligner vi de ældre unge med landsgennemsnittet i andre undersøgelser ses en tendens til, at unge i kristne fællesskaber oftere er ensomme. En undersøgelse af 16-25-årige i Region Midtjylland viser, at 15% af kvinderne

og 10% af mændene er svært ensomme (DEFACTUM 2019). Sammenligner vi med denne undersøgelses gruppe af 16-25-årige er 22,1% af kvinderne og 18,2% af mændene ensomme i samme aldersgruppe.

Det kunne være interessant at afdække forklaringsmulighederne omkring ensomhed og mistrivsel, men det vil kræve brugen af nogle mere kvalitative værktøjer end denne undersøgelse består af. Føler man sig ensom, fordi man har svært ved at snakke med klasse- /studiekammerater og venner uden for de kristne fællesskaber? Føler man sig mere isoleret, anderledes eller udenfor som ung kristen i en minoritetsposition? Opleves ensomheden i højere grad, fordi man ikke snakker om dette i familien eller i de kristne fællesskaber?

Måske næste spørgsmål kan afdække, hvilke netværk unge gør brug af, når livet bliver svært. Hvilke potentialer ligger der heri?

TIL OVERVEJELSE:

Der synes at være en bekymrende tendens i trivslen særligt blandt unge kvinder i kristne fællesskaber i forhold til både selvværd og ensomhedsfølelse.

- Hvordan skabes et fokus på trivsel blandt unge i kristne fællesskaber?
- Hvilke forklaringer ligger bag trivselsudfordringerne?
- Hvordan kan man komme nærmere ind på en forståelse af de dynamikker, der foregår omkring trivslen blandt unge i kristne fællesskaber?

3.4. Hvem går unge til, når livet er svært?

Vi har spurgt unge i kristne fællesskaber, hvem de går til, hvis de har personlige problemer. Tabel 20 viser hierarkiet af hyppigste samtalepartnere.

Har man en kæreste eller ægtefælle, er det oftest vedkommende, man går til. Vi har i tallene for kæreste/ægtefælle kun kigget på dem, som er i et forhold, og for denne gruppe unge er kæresten/ægtefællen den hyppigste samtalepartner.

	Alle	13-14 år	15-18 år	19-30 år
Kæreste/ægtefælle*	95,3	57,1	89,7	97,0
Venner	83,4	70,1	84,0	85,6
Forældre	63,8	73,3	70,4	57,7
Søskende	32,5	32,1	30,3	33,9
Læge/psykolog/professionel samtalepartner/ studievejleder/præst	16,6	5,9	9,4	23,3
Lærer	9,5	13,1	19,4	2,4
Ingen	4,8	12,2	6,8	2,1
Bedsteforældre	4,4	10,4	5,7	2,4
Andre voksne i dit fritidsliv (fx klub-/spejder- leder, træner, mentor)	4,2	5,4	4,9	3,6
Andre voksne (Skriv gerne i tekstfeltet hvem)	3,4	3,2	3,4	3,4
Anden familie	3,3	6,3	3,9	2,3
I alt	2104	221	737	1146

Tabel 20: *Hvem går du til, hvis du har personlige problemer?* Krydset med *Alder*. Flere svar kunne vælges. Procent. *OBS: Tallene for kæreste/ægtefælle er kun baseret på de respondenter, som har en kæreste/ægtefælle, og er dermed ikke et udtryk for hele stikprøven til forskel fra de andre svarmuligheder.

Ser vi bort fra kæresterne, er venner og forældre oftest dem, man griber fat i, hvis man har personlige problemer. Selv om vi tidligere har bemærket, at unge i kristne fællesskaber ofte oplever at stå alene med vigtige ungdomstematikker såsom krop, sundhed, rusmidler, den virtuelle verden og valg af uddannelse, viser tabel 20, at 6 ud af 10 unge forsøger at gå til deres forældre med personlige problemer. For de 13-14-årige bruges venner og forældre næsten lige hyppigt. Det er dog værd at bemærke, at blandt de 13-18-årige er det hver fjerde unge, som ikke går til forældrene. Med alderen får forældrene en mindre vigtig rolle, og venner bliver oftere dem, man går til. Det skyldes formodentlig både, at man

med alderen i stigende grad orienterer sig mod sine venner, samt at man flytter hjemmefra, og forældrene dermed bliver en mere perifer del af hverdagslivet.

Udover at opsøge de nære relationer vil ca. hver 6. (16,6%) opsøge en professionel samtalepartner. Det gælder især for pigerne (19,5%) og de 19-30-årige (23,3%). At de professionelle samtalepartnere er så hyppigt brugt indikerer, at unge kan have brug for at tale med voksne, som ikke er privat involveret i de unges liv, og som kan lytte og rådgive ud fra en særlig faglighed. De professionelle er i spørgeskemaet bredt defineret som læge/psykolog/professionel samtalepartner/studievejleder/præst, og det er derfor ikke til præcist at vide, hvem unge går til. En stor gruppe unge har stiftet bekendtskab med psykologer, men den åbne svarkategori »andre voksne« indikerer, at også religiøse professionelle er vigtige samtalepartnere i kristne unges liv. I den åbne svarkategori har 13 ud af 71 nævnt en samtalepartner med religiøst tilhørsforhold som fx præst, medvandrer, Jesus eller mentor fra kirken. Derudover nævner syv en mentor, som kunne være fra kirken.

De sekundære voksne (de voksne, der ikke er forældre, som fx lærere og voksne i fritidslivet) er sjældent anvendt som samtalepartner om personlige problemer. Denne tendens ses også i andre undersøgelser (CUR 2020).

Hver tyvende ung (4,8%) har ingen at tale med om personlige problemer. Denne problematik er primært udbredt hos de 13-14-årige (12,2%) og næsten ikke eksisterende hos de 19-30-årige (2,1%). En årsag til dette kunne være, at de ældre i højere grad har mulighed for selvstændigt at søge hjælp hos professionelle, samt at vennerelationer ændrer sig med alderen og muligvis kan bære præg af en større sikkerhed og fortrolighed.

Sammenligner vi unge mænd og kvinder, oplever kvinderne at have flere at gå til end mændene. Det vil sige, at de unge kvinder generelt har sat kryds i flere svarmuligheder, end mændene har.

TIL OVERVEJELSE:

En gruppe unge henvender sig hverken til forældre eller venner med personlige problemer. En del unge søger gerne råd og vejledning hos professionelle voksne. Der er altså potentiale for, at voksne i kristne fællesskaber kan være en vigtig samtalepartner for unge – og også om personlige emner og problemer. Unge har ikke primært brug for voksne, der håber, tror eller tager ting for givet. De har brug for voksne, der, fordi de

tør være nysgerrige, har en fornemmelse af, hvor i livet de unge aktuelt befinder sig.

- Hvordan kan frivillige, sekundære voksne i højere grad sættes i spil som nysgerrige, betydningsfulde, voksne samtalepartnere?
- Hvordan kan (sekundære) voksne i kristne fællesskaber i større omfang facilitere rum for samtaler, som danner grobund for at tale om personlige emner og problematikker?

Opsummering

Det er altid svært helt at sammenligne data – fx kan der være en smule forskel ift. sprog/svarkategorier og sampling, som kan forskyde data lidt. Dog er der på flere trivselsparametre (nemt ved at tale med venner, nemt ved at tale med forældre, ensomhed og selvværd) forholdsvis store forskelle mellem unge i kristne fællesskaber og unge på landsplan. Derudover er der en tendens til i lighed med andre unge ikke at tale så meget om de problematiske og svære ting i familien og i vennerelationer.

Dette kapitel peger på, at man bør være opmærksom på, om der er nogle dynamikker i de nære relationer (venner og familie), som gør det svært for unge i kristne fællesskaber at tale om de lidt sværere ting i livet, og at disse unge særligt omkring en række ungdomstematikker står ret alene. Samtidig bør man også inddrage betydningen af den 'minoritets position' (beskrevet i 2.4) som unge i kristne fællesskaber befinder sig i.

Det virker derfor helt centralt at have fokus på trivslen for denne gruppe af unge – og øve dem i samtaler om både det nære og det svære.

4. Grænser

I dette afsnit ser vi nærmere på unge i kristne fællesskabers erfaringer med grænseoverskridende adfærd – både fysisk og i det virtuelle rum, dvs. erfaringer fra de mange forskellige sammenhænge de indgår i. Afslutningsvist zoomer vi ind på deling af nøgenbilleder som et eksempel på online handlinger, der kan blive grænseoverskridende.

4.1. Hvordan agerer og reagerer man overfor grænseoverskridende adfærd?

Unge kvinder forsvare oftere deres venner end sig selv

Vi har spurgt unge i kristne fællesskaber, hvor gode de er til at sige fra eller forsvare sig selv, hvis de oplever at blive behandlet dårligt eller uretfærdigt (tabel 21). For en væsentlig gruppe er dette ikke en let sag. 18,7% af respondenterne angiver, at de sjældent eller aldrig siger fra, hvis de bliver dårligt eller uretfærdigt behandlet, og kun knap en tredjedel (32,8%) gør det ofte.

	Alle	Kvinde	Mand
Ofte	32,8	26,0	43,1
Af og til	48,5	51,5	44,1
Sjældent	17,2	20,7	11,8
Aldrig	1,5	1,8	1,1
I alt	2104	1271	833

Tabel 21: Er du god til at sige fra eller forsvare dig selv, hvis du oplever at blive behandlet dårligt eller uretfærdigt? Krydset med køn. Procent.

Det er især de unge kvinder, som oplever, at det svært at sige fra. 22,5% af kvinderne siger aldrig eller sjældent fra, hvorimod det gælder næsten kun halvt så mange af mændene (12,9%). I aldersgruppen 13-14 år siger pigerne betydeligt oftere fra end de øvrige kvinder. Blandt de 13-14-årige er der ingen større

kønsforskel, dvs. at cirka lige mange drenge og piger mener, de er gode til at sige fra på egne vegne.

I undersøgelsen spørges også til, hvor god man er til at sige fra eller forsvare sine venner eller andre, hvis man oplever, at de bliver behandlet dårligt eller uretfærdigt (tabel 22). Her fremgår det, at kvinderne betydeligt oftere siger fra på deres venner og andres vegne, end de gør, når det gælder dem selv. For mændene ses der ikke de store forskelle på, hvorvidt de siger fra for dem selv eller for andre.

	Alle	Kvinde	Mand
Ofte	42,6	43,6	41,1
Af og til	47,6	47,0	48,4
Sjældent	9,6	9,1	10,2
Aldrig	0,3	0,2	0,4
I alt	2104	1271	833

Tabel 22: Er du god til at sige fra eller forsvare dine venner eller andre, hvis du oplever, at de behandles dårligt eller uretfærdigt? Krydset med Køn. Procent.

Generelt tyder det på, at hovedparten af unge i kristne fællesskaber mener, de er gode til at sige fra, hvis nogen behandles dårligt eller uretfærdigt. Sex og Samfund beskriver i en undersøgelse blandt de 16-20-årige, at det kan være svært at sige fra på både egne og andres vegne (Sex og Samfund 2021). Hver fjerde ung i undersøgelsen har oplevet en situation, hvor en person oplevede noget grænseoverskridende, og hvor de følte, at de selv burde have grebet ind, men ikke gjorde det. Kun halvdelen af de adspurgte unge i undersøgelsen oplever, at deres venner griber ind, hvis de eller andre oplever noget grænseoverskridende (Sex og Samfund 2021). De to undersøgelser kan ikke sammenlignes, da de henholdsvis spørger ind til vurderingen af egne evner til at sige fra og konkrete erfaringer med at sige fra. Men som næste afsnit om erfaringer med grænseoverskridende adfærd indikerer, synes der at være behov for en etisk bevidstgørelse og for at opøve evnen til at sige til og fra.

TIL OVERVEJELSE:

Kvinder har ikke nødvendigvis sværere ved at sige fra end mænd – hvis det er deres venner eller andre, som er blevet behandlet uretfærdigt. Men de siger sjældnere fra, når den uretfærdige behandling rammer

dem selv. Det tegner et billede af, at det kan være nødvendigt at italesætte overfor unge kvinder, at det er lige så legitimt at forsvare sig selv, som det er at forsvare andre.

Derudover viser undersøgelsen, at det for mange unge ikke er let at sige fra, og at en gruppe sjældent eller aldrig siger fra – hverken for dem selv eller andre.

- Hvordan kan kristne ungdomsfællesskaber og skoler facilitere samtaler om, hvordan man siger fra, hvorfor det kan være svært at sige fra – og hvorfor man alligevel bliver nødt til at gøre det.

4.2. Erfaringer med grænseoverskridende adfærd

I det følgende beskriver vi unge i kristnes fællesskabers erfaringer med grænseoverskridende adfærd. Det er vigtigt at understrege, at der intet kan siges om, i hvilke sammenhænge den grænseoverskridende adfærd er foregået. Undersøgelsen kan ikke kortlægge, hvorvidt det er foregået i fodboldklubben, på gaden, i skolen eller til en fest, dvs. at man ikke kan sige, om det er foregået i eller uden for de kristne fællesskaber.

To ud af fem unge kvinder har oplevet kropslig, grænseoverskridende adfærd

Vi har spurgt respondenterne, hvorvidt de har oplevet konkret, kropslig, grænseoverskridende adfærd inden for de seneste to år (fx hvor nogen tager på dig, rører ved dig på en måde, som går over dine grænser). Væsentligt flere kvinder end mænd har haft denne oplevelse inden for de seneste to år (tabel 23). To ud af fem kvinder (39,9%) har oplevet det, og for 14,5% af kvinderne er det sket ofte eller nogle gange.

	Kvinde	Mand
Ja, ofte	2,4	1,9
Ja, nogle gange	12,1	4,8
Ja, men sjældent	25,4	16,0
Nej, aldrig	52,6	71,8
Det ved jeg ikke	7,6	5,5
I alt	1271	833

Tabel 23: *Har du oplevet konkret, kropslig, grænseoverskridende adfærd inden for de sidste 2 år? (Fx hvor nogen tager på dig, rører ved dig på en måde, som går over dine grænser).* Krydset med *Køn*. Procent.

Problematikken er især stor for unge kvinder i aldersgruppen 15-18 år, hvor 45,2% har oplevet kropslig, grænseoverskridende adfærd inden for de seneste to år (se tabel 24).

	Kvinde
13-14	28,2
15-18	45,2
19-30	38,7

Tabel 24: *Har du oplevet konkret, kropslig, grænseoverskridende adfærd inden for de sidste 2 år? (Fx hvor nogen tager på dig, rører ved dig på en måde, som går over dine grænser).* Krydset med *Køn* og *Alder*. Tabellen viser kun kvinder. Procent.

Den kropslige, grænseoverskridende adfærd er mindre udbredt blandt de 13-14-årige piger, og her ses ingen større kønsforskel. Men trods den meget unge alder har en stor del af dem oplevet det. Det gælder 28,2% af pigerne og 27,9% af drengene i alderen 13-14 år.

Det skal dermed understreges, at kropslig grænseoverskridende adfærd ikke udelukkende er en problematik for unge kvinder. Mere end hver femte (22,7%) unge mand har oplevet det inden for de seneste to år. Denne gruppe er størst for drengene i alderen 13-18 år.

Online grænseoverskridende adfærd

De unge kvinder er oftere end unge mænd udsat for online grænseoverskridende adfærd (som fx beskeder/billeder, der har været krænkende, mobbende eller ubehagelige). Kønsforskellen ses for alle aldersgrupper.

Den online grænseoverskridende adfærd starter tidligt: 40% af pigerne og 28,8% drengene i alderen 13-14 år har oplevet online grænseoverskridende ad-

færd inden for de seneste to år. Online grænseoverskridende adfærd er især udbredt i alderen 13-18 år. Kun halvt så mange kvinder og mænd i aldersgruppen 19-30 år har oplevet online grænseoverskridende adfærd sammenlignet med de yngre aldersgrupper.

	Kvinde	Mand
Ja, ofte	2,1	1,3
Ja, nogle gange	5,8	4,8
Ja, men sjældent	18,5	14,9
Nej, aldrig	68,4	74,5
Det ved jeg ikke	5,2	4,4
I alt	1271	833

Tabel 25: *Har du oplevet digital /online grænseoverskridende adfærd mod dig inden for de sidste 2 år? (fx beskeder/billeder, der har været krænkende, mobbende eller ubehagelige). Krydset med køn. Procent.*

Det er især drengene, som går over grænsen

14,6% af mændene angiver, at de selv har været med til at udøve online grænseoverskridende adfærd inden for de seneste to år, eller at de ikke ved, om de har gjort det (se tabel 26). For kvinderne er det 5,6% og dermed væsentlig færre. Problematikken er især stor for aldersgruppen 13-14 år. Her er det kun 85,5% af pigerne og 74,8% af drengene, som svarer »Nej, aldrig«. Dette skyldes, at omkring hver 10. dreng og pige i denne alder svarer, at de ikke ved det. Besvarelserne viser således også, at mange unge (og her især de yngste) kan være i tvivl, om de reelt har begået online grænseoverskridende adfærd. Med alderen angiver færre, at de har udøvet eller er i tvivl, om de har udøvet online grænseoverskridende adfærd, hvilket stemmer godt overens med ovenstående pointer om, at færre unge i alderen 19-30 år oplever at blive digitalt krænkede.

	Kvinde	Mand
Ja, ofte	0,2	0,6
Ja, nogle gange	0,6	0,8
Ja, men sjældent	1,2	6,0
Nej, aldrig	94,4	85,4
Det ved jeg ikke	3,7	7,2
I alt	1271	833

Tabel 26: *Har du været med til at udføre digital/online grænseoverskridende adfærd mod andre inden for de sidste 2 år? (Sendt eller videresendt krænkende, mobbende eller ubehagelige beskeder eller billeder). Krydset med Køn. Procent.*

For de fleste unge spiller online kommunikation en væsentlig rolle i deres venskaber og relationer, fordi den giver positive muligheder for kontakt, kommunikation og selvudfoldelse. Andre undersøgelser understreger, at online grænseoverskridende adfærd er indlejret i unges virtuelle liv og til dels er normaliseret og forventet (Sex og Samfund; Projekt deShame; Mediesundhed). Overskridelserne opstår som en del af dynamikken blandt vennegruppen og i intime relationer. Men samtidig oplever en væsentlig gruppe af unge, at de står alene med oplevelserne af grænseoverskridende adfærd.

På samme måde har en væsentlig del af unge i kristne fællesskaber oplevet at få overtrådt deres grænser inden for de seneste år. Det gælder både kropsligt og online – og er især udbredt blandt unge kvinder. Men hvem taler de med om deres erfaringer med grænseoverskridende adfærd? Er der et særligt behov blandt unge i kristne fællesskaber for at skabe rum for at tale om oplevelser af grænseoverskridende adfærd? Som nævnt i 3.1. og 3.2. tyder det på, at der blandt unge i kristne fællesskaber kun i mindre grad er kultur for at snakke om ungdomsnære temaer med forældre og venner. Særligt den gruppe, der oplever det svært at tale med både familie og venner om det, der plager dem, kan komme til at stå alene med erfaringer af grænseoverskridende adfærd.

Det er vigtigt igen at understrege, at denne undersøgelse ikke kan sige, om det grænseoverskridende er foregået i eller uden for de kristne fællesskaber. Undersøgelsen indikerer måske nærmere en generel ungdomskultur, hvor der ikke altid tages hensyn til hinandens grænser, hvor det grænsesøgende kan være et kendetegn ved ungdomstiden, eller hvor man ikke altid er bevidst om andres grænser. Noget af dette underbygges af afsnit 6.4, som viser, at en væsentlig andel af unge kvinder angiver pres fra deres partner eller venner som en af årsagerne til deres seksuelle debut. Der synes således at være et markant

behov for at sætte øget fokus på, hvordan man som ung undgår at overtræde andres grænser, og hvordan man kan øve sig i selv at sige fra.

4.3. Deling af nøgenbilleder – et eksempel på grænseoverskridende adfærd

De færreste har erfaring med ufrivillig deling af nøgenbilleder

Afslutningsvis zoomer vi ind på et helt konkret eksempel af grænseoverskridende adfærd med fokus på deling af nøgenbilleder.

10,6% af respondenterne har sendt et nøgenbillede af dem selv inden for de seneste to år. Andelen er lidt større blandt unge i alderen 15-18 år (14%), mens der er meget få piger i alderen 13-14 år (2,7%), som har delt et nøgenbillede af dem selv.

Ja	10,6
Nej	87,8
Det ved jeg ikke	1,5
I alt	2104

Tabel 27: Har du sendt et nøgenbillede af dig selv til andre inden for de sidste 2 år? Procent.

En landsdækkende undersøgelse af gymnasieelevers deling af billeder af seksual/nøgen karakter viser, at en lige stor andel af drenge og piger deler billeder af sig selv (VIVE 2018).

Sammenligner vi denne undersøgelses gymnasieelever med VIVE's undersøgelse blandt gymnasieelever, ses der en mindre forskel for pigerne. 10% af gymnasiepigerne i kristne fællesskaber har delt et nøgenbillede af dem selv, hvorimod det i VIVE's undersøgelse gælder 18%. For gymnasiedrengene ses der ingen forskel mellem denne undersøgelse og VIVE's. Det kan tyde på, at unge gymnasiepiger i kristne fællesskaber er mere grænsesættende i forhold til at dele nøgenbilleder af dem selv. Forskellen kan dog også skyldes en mindre forskel i spørgsmålsformuleringen. VIVE har spurgt til deling af seksuelle billeder/videoer, hvor man fx er i undertøj eller nøgen, hvorimod denne undersøgelse har spurgt til deciderede nøgenbilleder.

Vi har også spurgt ind til videredeling af nøgenbilleder uden samtykke, hvilket viser sig at ske forholdsvis sjældent. 1,4% af respondenterne har inden for to år fået delt et nøgenbillede af dem uden, de har givet tilladelse til det,

og 1,3% af respondenterne er i tvivl. Da det er en forholdsvis lille gruppe, er det svært at analysere forskelle, men der ses ikke umiddelbart nogle tydelige køns- og aldersforskelle i videredelingen af billeder. Undersøgelsen fra VIVE viste ligeledes, at videredeling af nøgenbilleder uden samtykke sker forholdsvis sjældent. Ifølge VIVE's undersøgelse havde 3% af pigerne og drengene i gymnasiet oplevet det (VIVE 2018).

1,3% af respondenterne har selv delt et nøgenbillede af andre inden for de seneste to år uden tilladelse, og 0,9% er i tvivl. VIVE's undersøgelse viste, at drenge oftere videredeler billeder uden samtykke end piger (VIVE 2018). Denne undersøgelse viser en lidt større andel blandt de yngre drenge, men grundet det lave antal er det svært at fastslå noget.

Deling af nøgenbilleder forekommer således forholdsvis sjældent – og især den ufrivillige deling opleves sjældent. Det er dog værd at bemærke, at deling af nøgenbilleder (både frivilligt og ufrivilligt) ses hos begge køn og i flere aldersgrupper.

TIL OVERVEJELSE:

Undersøgelsen peger på, at der er behov for at have fokus på grænser i både det fysiske og virtuelle rum – og at der fra en tidlig alder er behov for dette fokus. Især i det virtuelle rum oplever en væsentlig gruppe, at den grænseoverskridende adfærd starter tidligt. Endvidere påpeger denne undersøgelse, at en forholdsvis stor gruppe – særligt de yngre unge – står alene med en lang række ungdomstemaer (se 3.4), hvilket tyder på et behov for at skabe arenaer, hvor der åbent og frit kan tales om egne og andres grænser samt oplevelser af grænseoverskridende adfærd.

- Hvordan skabes frirum, hvor unge kan fortælle om deres erfaringer med grænseoverskridende adfærd og ikke mindst give udtryk for deres tvivl om, hvor grænsen går?
- Hvordan kan man understøtte en ungdomskultur, hvor man ikke presses til at overskride egne og andres grænser?
- Hvordan kan forældre og andre voksne klædes på til fordomsfrit og nysgerrigt at spørge ind til unges erfaringer med grænseoverskridende adfærd?

Opsummering

Undersøgelsen tydeliggør, at unge i kristne fællesskaber – på lige fod med andre unge – oplever kropslig og online grænseoverskridende adfærd. Især unge kvinder oplever grænseoverskridende adfærd, og fx har to ud af fem kvinder oplevet kropslig grænseoverskridende adfærd inden for de seneste to år. Samtidig viser undersøgelsen, at især unge kvinder kan opleve det svært at sige fra på egne vegne.

Online grænseoverskridende adfærd viser sig at være udbredt og starter meget ungt, hvilket er oplevelsen hos 40% af de 13-14-årige. Særligt nogle af drengene i alderen 13-14 år mener selv, at de har gået over grænsen online og giver samtidig udtryk for, at de kan være i tvivl.

Opsamlende tyder det på, at særligt unge i den formative alder (13-16 år) er usikre på, hvor grænsen går og vil have gavn af refleksionsrum og guidelines i forhold til både at kunne afklare og forklare sig. Samtidig befinder de sig i en alder og bevæger sig i en ungdomskultur, hvor man er grænsesøgende eller generelt er undersøgende overfor, hvor grænsen går. Hvordan kan kristne fællesskaber bidrage til samtaler om, hvordan man aflæser hinandens grænser og siger fra? Og hvorfor det er svært at sige fra – og hvorfor man alligevel bliver nødt til at gøre det?

Som ung kan det være svært at skulle forholde sig til grænser på et abstrakt plan, men der ligger potentialer i at udvikle forløb og skabe frirum, hvor unge undersøger, reflekterer og forholder sig handlingsorienteret til dilemmaer og problematikker knyttet til grænser og grænseoverskridende adfærd.

5. Køn og krop

Stigende kropsutilfredshed blandt unge og debatter om alternative forståelser af køn fylder jævnligt overskrifterne i pressen. Endvidere er det væsentlige elementer i forhold til unges identitet og trivsel. Men hvor meget fylder det for unge i kristne fællesskaber? Det ser vi nærmere på i dette kapitel.

5.1. De mange køn fylder måske mere i overskrifter end i unges liv

Det er en meget begrænset del (2,6%) af unge i kristne fællesskaber, som definerer sig selv som andet end deres biologiske køn. Selv om ungdomsundersøgelser i stigende grad giver mulighed for, at man kan identificere sig med andre former for køn, er det kun en lille gruppe af unge, der definerer sig som andet end dreng og pige. CUR's undersøgelse af 7.- 9. klasse viste ligeledes, at kun 11 ud af 2036 elever definerede sig som andet end pige eller dreng (CUR 2020). Undersøgelsen indikerede således, at kønsdebatten synes at fylde mere i medierne, end den gør i udskolingens ungdomsliv.

Alligevel fylder diskussionen om køn i mange undervisningssammenhænge i forsøg på at fremhæve mangfoldigheden i kønsudtryk og mindske fokus på traditionelle og til tider stigmatiserende kønsroller. Der stræbes efter en bevidsthed om, hvordan normer og kultur skaber muligheder og udfordringer for at forstå sig selv og andre. Er der blandt unge i kristne fællesskaber også brug for at udvide bevidstheden om, at der er mange forskellige måder at være mand og kvinde på? Selv om der er forholdsvis få personer, der definerer sig som andet end deres biologiske køn, skal man være opmærksom på, hvordan de trives og være nysgerrig på deres spørgsmål og tanker.

5.2. Stræben efter den perfekte krop

At være med i et kristent fællesskab medfører ikke, at man som ung helt undlader at sende sit spejlbillede kritiske blikke – især hvis man er en ung kvinde.

Der er en kønsspecifik forskel, hvor kvinderne er mere utilfredse med deres krop end mændene, og tendensen ses på tværs af de tre aldersgrupper, som er henholdsvis 13-14 år, 15-18 år og 19-30 år.

Kvinderne i denne undersøgelse har et mere kritisk forhold til deres krop end mændene på en lang række parametre – også selvom man i undersøgelsen korrigerer for alder. Flere kvinder end mænd er utilfredse med deres krop og deres vægt, og flere kvinder tænker ofte over deres vægt og er mere påvirket af, hvis de skal tage fællesbad med andre. Eksempelvis er 63% af mændene i denne undersøgelse tilfredse med deres krop, hvor det kun gælder 38,3% af kvinderne. At kvinder har et mere kritisk forhold til deres krop end mænd ses i en lang række andre undersøgelser for flere forskellige aldersgrupper af kvinder (Sex og Samfund, CEFU, CUR, VIVE).

	Kvinde	Mand
Ja	38,3	63,0
Nej	17,1	6,2
Delvis	44,6	30,7
I alt	1271	833

Tabel 28: Er du tilfreds med din krop? Krydset med Køn. Procent

Ser vi på tværs af aldersgrupperne, er der ikke en tydelig tendens til, at man får det markant bedre eller dårligere med sin krop i takt med, at man bliver ældre. På nogle parametre ses en lille tendens til, at kvinderne får det lidt bedre med deres krop med alderen. I 3.3. beskrev vi, at kvinders trivsel synes at øges markant i takt med, at de bliver ældre (selvværdet øges, og ensomheden falder). Denne tydelige tendens synes der ikke at være i forhold til kvindernes kropstilfredshed.

At kvinder i mindre grad end mænd føler sig komfortable ved at vise deres kroppe, fremgår af spørgsmålet om, hvorvidt fællesbad efter en idrætsaktivitet har betydning for, om de deltager i aktiviteten. Hovedparten af kvinderne deltager i aktiviteten, men kun 46,2% oplever, at de aldrig tænker over fællesbadet. Til sammenligning gælder det for 74,7% af mændene.

At have den rigtige vægt fylder i både mænds og kvinders bevidsthed. Således tænker 67,4% af kvinderne og 38,1% af mændene en gang i mellem eller ofte over, om de vejer for meget eller for lidt. Således er vægtovervejelserne noget, som fylder for unge – også selvom de er normalvægtige eller tilfredse med deres vægt.

De unge, som er utilfredse med deres vægt, mener primært, at de vejer for meget. Det gælder både mænd og kvinder. En interessant undtagelse er teenageårene for drengene, hvor problemet i højere grad er at veje for lidt fremfor for meget. Således mener 19% af drengene i alderen 15-19 år, at de vejer for lidt. Dette skyldes formodentlig, at nogle drengene i den alder slås med et ideal om at skulle se stor og stærk ud, men selv oplever fortsat at være spinkel og drenget.

Én trivselsproblematik kommer sjældent alene ...

De unge, som er utilfredse med deres krop, har en større tendens til at være ensomme og have lavt selvværd sammenlignet med de unge, som er tilfredse med deres krop. Denne tendens ses hos både piger og drenge. Sammenhængen mellem kropstilfredshed og selvværd ses også i undersøgelser hos Sex og Samfund (2017) og VIVE (2018).

Hvordan ser kropstilfredsheden ud i forhold til landsgennemsnittet?

Sammenligner vi denne undersøgelses 9. klasseelever med landsgennemsnittet af 9. klasser ses en mindre tendens til, at drengene i kristne fællesskaber er mere tilfredse med deres krop, og at de er lidt mere afslappede i forhold til at tage fællesbad. Forskellene er dog ikke særlig markante (se tabel 29 og 30).

	Pige	Landsgns. Pige	Dreng	Landsgns. Dreng
Ja	27,8	22,8	61,5	54,7
Nej	24,1	22,5	3,8	9,8
Delvist	48,1	54,7	34,6	35,5

Tabel 29: *Er du tilfreds med din krop?* Krydset med *Køn*. Tabellen viser 9. klasseelever. Landsgennemsnittet er baseret på data fra CUR's undersøgelse (2020) og er særkørsler lavet for nærværende undersøgelse. Procent

	Pige	Landsgns. Pige	Dreng	Landsgns. Dreng
Nej, jeg tænker aldrig over det	48,9	49,7	74,0	67,9
Nej, jeg deltager i aktiviteten, men jeg bryder mig ikke om fællesbadet efter aktiviteten	33,8	18,9	13,5	12,8
Nej, jeg deltager i aktiviteten, men jeg går i bad derhjemme	7,5	24,7	9,6	13,9
Nej, jeg deltager i aktiviteten, men jeg går kun i bad, hvis der er forhæng for bruserne	4,5	3,1	1,0	0,7
Ja, jeg deltager ikke i aktiviteten, fordi jeg ikke bryder mig om at bade sammen med andre	5,3	3,6	1,9	4,7

Tabel 30: *Har det forhold, at der er fællesbadning efter en idrætsaktivitet (i skolen eller i fritiden), betydning for om du deltager i aktiviteten?* Krydset med *Køn*. Tabellen viser 9. klasseelever. Lands gennemsnittet er baseret på data fra CUR's undersøgelse (2020) og er særkørsler lavet for nærværende undersøgelse. Procent

Sammenligner vi denne undersøgelses gymnasieelever med landsgennemsnittet (Willer og Østergaard 2017) ses en tendens til, at både piger og drenge i kristne fællesskaber har en større kropstilfredshed end landsgennemsnittet. 21,5% af pigerne og 5,3% af drengene i kristne fællesskaber svarer »nej« i forhold til, om de er tilfredse med deres krop. For landsgennemsnittet af gymnasieelever gælder det 36,4% af pigerne og 13,1% af drengene (Willer og Østergaard 2017). Det skal dog understreges, at der er mindre forskelle i svar-kategorierne i undersøgelse, hvilket kan påvirke svarene.

Opsummering

Ligesom andre unge tyder det på, at unge i kristne fællesskaber påvirkes af den kropsfokusering, der præger ungdomskulturen. Har den forholdsvis konstruerede virkelighed, som findes på sociale medier, en indflydelse på disse unges kropsopfattelse? Eller går de med på den modbølge, der også findes på sociale medier, som hylder søndagstøjet, morgenhåret og ekstra kilo på sidebenene?

Denne undersøgelse indikerer overraskende, at der blandt unge i kristne fællesskaber er en større kropstilfredshed – særligt blandt unge mænd. Undersøgelsen kan ikke afdække hvilke faktorer, der har betydning for en større kropstilfredshed, men andre undersøgelser påpeger, at særligt venner og sociale medier, omgangsformer og kropsidealer i klassen og i fritidsfællesskaber har betydning for egen kropstilfredshed (Sex og Samfund 2017). I vennegrup-

per kan der udvikles et fællesskab, hvor man italesætter utilfredshed med egen krop, kommenterer negativt på andres kroppe og sammen dyrker et (for nogen) uopnåeligt kropsideal. Andre gange kan det være små kommentarer, der sætter et aftryk. Sex og Samfund påpeger, at elevens tvivl og usikkerhed mindskes, når man taler med dem om følelser, krop og grænser. Derfor handler det om at skabe et rum, hvor unge kan sætte ord på tanker og oplevelser i relation til krop – et rum, man som voksen kan tage initiativ til at skabe.

Kropstilfredshed skal dog ses i perspektiv med øvrige trivselsindikatorer, hvor der er en sammenhæng mellem kropsopfattelse og unges trivsel og sociale liv. Derudover ligger der et grundlæggende lag af normer, menneskesyn og idealer, som påvirker trivsel såvel som de bevidste og ubevidste valg unge tager i forhold til egen krop. Ligger der potentialer i at bevidstgøre og udfordre de kropsidealer unge efterstræber?

TIL OVERVEJELSE:

- Hvordan kan man være med til at udfordre unge på deres holdninger både til egen og andres kroppe?
- Hvordan kan et skabelsteologisk menneskesyn om at være skabt i Guds billede være med til styrke selvbillede og udfordre de kropsidealer, unge efterstræber?
- Hvad ligger der af trivselsfremmende potentialer i at arbejde med krop og trivsel?
- Hvordan kan et kristent menneskesyn give modspil til nutidens snævre kropsidealer og være medspiller i forhold til et sundt kropssyn?

6. Seksualitet og seksuelle erfaringer

I dette afsnit ser vi nærmere på unge i kristne fællesskabers seksuelle erfaringer. Indledningsvist fokuserer vi på de unges overvejelser om deres seksuelle identitet. Derefter ser vi nærmere på de unges seksuelle erfaringer med særligt fokus på den seksuelle debut.

Spørgsmålene i dette kapitel er grundet deres seksuelle karakter kun stillet til respondenter over den seksuelle lavalder. Resultaterne bygger dermed på svar fra respondenter i alderen 15-30 år.

Undervejs sammenligner vi denne undersøgelses resultater med landsdækkende undersøgelser af unge i alderen 15-24 år (SEXUS 2019; CEFU 2010). Når vi sammenligner, ser vi derfor udelukkende på respondenter i alderen 15-24 år.

6.1. Seksualiteten er ikke urokkelig – hver femte har været i tvivl

Hovedparten (93%) af de unge identificerer sig selv som heteroseksuel. 4,4% identificerer sig med seksuelle identiteter som homo-, bi- eller asekuel. De resterende 2,6% identificerer sig ikke med nogle af de nævnte seksualiteter eller er i tvivl/uafklaret. Der ses ikke nogen større forskelle i forhold til køn eller alder.

Heteroseksuel (dvs. at du tiltrækkes af det andet køn)	93,0
Homoseksuel (dvs. at du tiltrækkes af det samme køn)	1,1
Biseksuel	3,0
Asekuel	0,3
Jeg kan ikke placere mig i det nævnte	1,2
Ved ikke/uafklaret seksualitet	1,4
I alt	1883

Tabel 31: *Hvordan vil du beskrive din seksuelle identitet?* Procent.

Sammenligner vi andelen af heteroseksuelle mænd i kristne fællesskaber med landsgennemsnittet (SEXUS 2019), ses der ikke de store forskelle. Der ses dog en mindre forskel på andelen af heteroseksuelle kvinder i henholdsvis kristne fællesskaber og landsgennemsnittet. I denne undersøgelse identificerer 91,7% af kvinderne i alderen 15-24 år sig som heteroseksuel, hvorimod det for landsgennemsnittet gælder 84% (SEXUS 2019).

Selvom mange identificerer sig som heteroseksuel, betyder det ikke, at deres seksualitet er urokkelig. Cirka hver femte (22%) oplever eller har oplevet, at de var i tvivl om deres seksualitet. Det er dog kun for de færreste, at disse overvejelser fylder meget. Kun 2% svarer, at de ofte oplever at være i tvivl.

Ofte	2,0
En gang imellem	5,8
Sjældent	14,3
Aldrig	77,1
Ved ikke	0,7
I alt	1883

Tabel 32: Oplever du eller har du oplevet, at du er i tvivl om din seksualitet? Procent.

Tvivlen fylder mere for kvinder end for mænd. Som tabel 33 viser, er andelen af kvinder, som aldrig har været i tvivl om deres seksualitet således mindre end andelen af mænd.

	Kvinde	Mand
Aldrig	73,0	83,7

Tabel 33: Oplever du eller har du oplevet, at du er i tvivl om din seksualitet? Krydset med Køn. Tabellen viser de respondenter, som har svaret »Aldrig«. Procent

6.2. Samleje og andre seksuelle erfaringer

Andelen af unge, som har haft samleje, stiger med alderen. Omkring hver 8. ung (12,1%) i aldersgruppen 15-18 år har haft samleje, mens 54,1% i alderen 19-30 år har haft samleje. Der ses ingen markante kønsforskelle.

En betydelig gruppe af unge i kristne fællesskaber har således ikke haft samleje. Denne gruppe er blevet spurgt, hvorvidt de har gjort sig andre seksuelle erfaringer. Hovedparten (72,8%) af disse unge har ikke gjort sig andre

seksuelle erfaringer. Som tabel 34 viser, gør man sig med alderen lidt flere seksuelle erfaringer, selvom man ikke har samleje. Den mest almindelige seksuelle erfaring for gruppen, som ikke har haft samleje, er handjob/finger og derefter blowjob/oralsex.

Samlet set har 42% af respondenterne ingen seksuel erfaring (hverken samleje eller andre seksuelle erfaringer).

8,18% af de 15-18-årige har svaret, at de ikke ønsker at oplyse deres seksuelle erfaringer. Det kan overvejes, om dette indikerer en vis blufærdighed i forhold til emnet i teenageårene. I afsnittet om samtaleemner var det også tydeligt, at seksuelle emner kun i mindre grad er et i samtaleemne med forældre eller blandt venner. Endvidere spørges der heller ikke ind til den kategori af seksuelle erfaringer, der erhverves sekundært som fx porno, film eller litteratur, som de unge i højere grad eksponeres for (Mediesundhedsrapporten 2021).

	15-18 år	19-30 år
Handjob/finger	11,6	23,0
Blowjob/oralsex	5,3	11,0
Analsex	0,3	0,4
Sexlegetøj	1,4	5,1
Ingen af delene	76,4	68,4
Andet	3,4	6,3
Ønsker ikke at oplyse	8,2	3,8
I alt	648	526

Tabel 34: *Selv om du ikke har haft samleje, har du så haft andre seksuelle erfaringer?* Flere svar kunne vælges. Krydset med *Alder*. Tabellen viser de respondenter, som ikke har haft samleje. Procent.

Sammenligner vi kvinder og mænd, som ikke har haft samleje, ses der en mindre forskel. En lidt større andel af kvinder får med alderen andre seksuelle erfaringer, hvorimod der næsten ikke ses nogen ændring for andelen af mænd i forhold til alder.

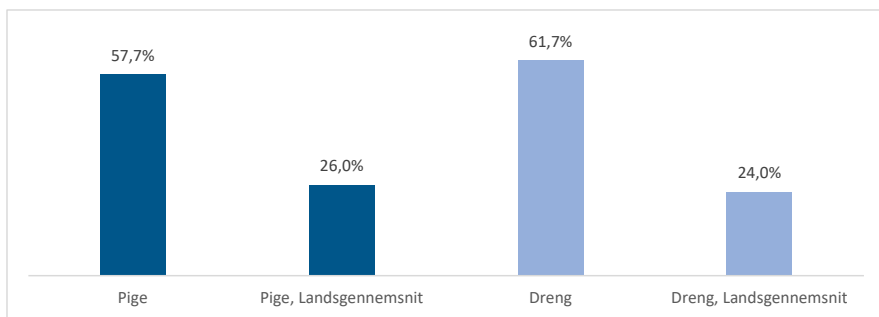
Unge i kristne fællesskaber har færre seksuelle erfaringer end deres jævnaldrende

Sammenligner vi med landsgennemsnittet for unge i alderen 15-24-år (SEXUS 2019), ses en markant tendens til, at unge i kristne fællesskaber har væsentlig færre seksuelle erfaringer end deres jævnaldrende (se tabel 35). 57,5% af pi-

gerne og 61,7% af drengene, som er 15-24 år og en del af kristne fællesskaber, har ingen seksuel erfaring (hverken samleje eller andre seksuelle erfaringer). Til sammenligning gælder det 26% af pigerne og 24% af drengene blandt deres jævnaldrende.

At unge i kristne fællesskaber har færre seksuelle erfaringer, kan måske tilskrives, at man i nogle kristne fællesskaber har mere restriktive seksuelle normer, der særligt udfolder sig i forhold til den primært erfarede sex, men ikke nødvendigvis i forhold til den sekundært erfarede sex (fx porno, film, litteratur).

Tabel 35: *Ingen seksuel erfaring*. Tabellen er baseret på de respondenter, som ikke har haft samleje og svaret »Ingen af delene« til spørgsmålet *Selv om du ikke har haft samleje, har du så haft andre seksuelle erfaringer?* Krydset med *Køn*. Andelen for landsgennemsnittet er fra SEXUS-rapporten.

Seksuelle erfaringer med en af det samme køn

6,1% af respondenterne har været seksuelt sammen med en af deres eget køn. Disse erfaringer er mest udbredt blandt dem, der definerer sig som biseksuelle og homoseksuelle, men også 3,5% af dem, der definerer sig som heteroseksuelle, har været seksuelt sammen med en af det samme køn.

6.3. Den seksuelle debut

37,7% af respondenterne i alderen 15-30 år har haft samleje. Disse respondenter har vi spurgt nærmere indtil hvornår, hvorfor og med hvem deres seksuelle debut foregik.

Alder for den seksuelle debut

Tabel 36 viser respondenternes alder for den seksuelle debut. Som det fremgår af tabellen, debuterede kvinderne generelt lidt tidligere end mændene. 8,7% debuterede før de var fyldt 15 år.

	Alle	Kvinde	Mand
Yngre end 15 år	8,7	8,4	9,5
15-16 år	19,6	19,7	19,4
17-18 år	13,3	14,6	10,7
19-24 år	43,4	46,0	38,4
25-30 år	14,8	11,3	21,5
Det ved jeg ikke	0,1	0,0	0,4
I alt	709	467	242

Tabel 36: *Hvor gammel var du første gang, du havde samleje?* Krydset med *Køn*. Tabellen er baseret på de respondenter, som har haft samleje. Procent.

Sammenligner vi denne undersøgelses respondenter i alderen 15-24 år med landsgennemsnittet for deres jævnaldrende, er andelen af drenge, som er debuteret, før de var 15 år, cirka det samme. Vi ser dog, at lidt færre piger sammenlignet med landsgennemsnittet er debuteret, før de er fyldt 15 år.

Hvem var det med?

83,5% af de unge havde deres seksuelle debut med en partner, som de var i et forhold med. Dette stemmer overens med andre undersøgelser, som viser, at kæreste/ægtefælle er den mest udbredte sexpartner (CEFU 2010).

Kæreste	39,2
Ægtefælle (efter I blev gift)	34,7
Ægtefælle (før I blev gift)	9,6
En jeg ikke kendte så godt	7,1
En ven	7,1
Anden	2,4
I alt	709

Tabel 37: *Hvem var dit første samleje med?*

Tabellen er baseret på de respondenter, som har haft samleje. Procent.

Tabel 37 viser også, at for mange unge i kristne fællesskaber er sex ikke noget, som nødvendigvis gemmes til ægteskabet. Kun en ud af tre (34,7%) venter med sex til ægteskabet, selv om det er den anbefalede norm blandt en stor del af unge i disse kristne fællesskaber. Sammenlignet med andre unge mener kun 4% af danske unge i alderen 15-24 år, at sex før ægteskabet er moralsk forkert (CEFU 2010).

Tabellen viser også, at sex med venner, nogle »man ikke kender så godt« og »andre« er udbredt. Således har mere end hvert sjette haft deres seksuelle debut med en partner, som de ikke var i et romantisk forhold med. Der ses ingen større kønsforskel i partnervalget til den seksuelle debut.

Den seksuelle debut sker ofte før ægteskabet og ikke nødvendigvis med en kæreste. Det kalder på seksualundervisning, der er tilpasset et ungdomsliv, hvor sex er på tale i en forholdsvis tidlig alder og med partnere, som man ikke nødvendigvis har en meget nær relation til.

I mange år har gennemsnitsalderen for den seksuelle debut i Danmark ligget på 16 år, hvor piger debuterer tidligere end drenge. De fleste unge har deres seksuelle debut ml. 15 og 18 år (VIVE 2017). Majoritetsdanske kvinder debuterer som oftest som 16-årige men bliver først (i gennemsnit) gift, når de er dobbelt så gamle og har fået deres første barn. Der ses dog betydelige forskelle, når man sammenligner majoritetsdanske unge med minoritetsdanske unge, som er præget af andre seksuelle og ægteskabelige normer og traditioner (VIVE 2017). På samme måde tyder det på, at unge i kristne fællesskaber præges af en seksuel etik, der anbefaler at vente med sex til ægteskabet. Det er dog påfaldende at 2 ud 3 unge i denne undersøgelse, som har haft sex, vælger ikke at følge denne etik. Hvad der er årsag til den seksuelle debut, ser vi nærmere på i næste afsnit.

6.4. Årsager til den seksuelle debut

Det handler oftere om kærlighed end om orgasmer

Kærlighed og lysten til at prøve sex er oftest årsagen til den seksuelle debut. Det fremgår af tabel 38, som viser årsagerne til de unges seksuelle debut. Her er en klar top tre for både mænd og kvinder: »Var forelsket«, »Havde lyst til at prøve det« og »For at give og modtage kærlighed og omsorg«.

På flere punkter ligner mændenes og kvindernes svar hinanden, men der ses dog et par tydelige kønsforskelle. En større andel af mændene ser orgasme som en årsag – men orgasmen ligger dog også langt nede på mændenes liste af hyppige årsager. En væsentlig forskel ses ved, at en større andel af kvinder angiver presset fra sin partner som en årsag. At føle sig presset af en partner er især en problematik for piger mellem 15-18 år. En ud af fire (25%) af de 52 piger i alderen 15-18 år, som har haft sex, angiver »følte mig presset af min partner« som en årsag til deres debut.

Ser vi på aldersforskelle i årsager til den seksuelle debut, er det væsentligt at bemærke at »være fuld og skæv« er en hyppigere årsag for de 15-18-årige sammenlignet med de 19-30-årige. I aldersgruppen 15-18 år angiver 19,2% af pigerne og 24,3% af drengene at have været fuld eller skæv som årsag til deres seksuelle debut.

	Kvinde	Mand
Var forelsket	55,9	52,9
Havde lyst til at prøve det	50,3	55,8
For at give og modtage kærlighed og omsorg	50,5	46,3
Var blevet gift	33,6	33,5
For at eksperimentere og afprøve grænser	19,3	21,5
Havde planlagt det	18,2	16,5
For at få orgasme	4,3	15,3
Var fuld eller skæv	4,5	7,0
Følte mig presset af min partner	15,6	5,8
Følte mig presset af venner	1,7	2,5
Det ved jeg ikke	3,2	2,1
Havde fået betaling for det – eller fået noget for det	0,0	0,8
I alt	467	242

Tabel 38: *Hvad var årsagen til dit første samleje?* Flere svar kunne vælges. Krydset med *Køn*. Tabellen er baseret på de respondenter, som har haft samleje. Procent.

Det er således væsentligt at understrege, at selvom hovedparten af de 15-18-årige ser kærlighed og lyst som årsager til deres seksuelle debut, kan der især i denne aldersgruppe være problematiske årsager til debuten.

Mediesundhedsrapporten om unges syn på, hvordan porno påvirker dem, argumenterer for en sammenhæng mellem unges seksuelle debut og det at se porno ugentligt (Mediesundhed 2021). Om porno har samme effekt på denne gruppe unges seksuelle debut, kan denne undersøgelse ikke dokumentere. Men som Mediesundhedsrapporten understreger, kan den øgede adgang og eksponering af porno i høj grad have indflydelse på unges seksuelle debut.

Den seksuelle debut er ikke altid en succes – 29,2% fortryder den 29,2% af respondenterne, som har haft sex, fortryder deres seksuelle debut. Flere piger (46,2%) i alderen 15-18 år fortryder deres debut, men ellers ses der ikke de store alders- og kønsforskelle.

Det er ikke ualmindeligt for danske unge at fortryde sex på et eller andet tidspunkt. En undersøgelse fra CEFU af unge i alderen 15-24 år viser, at 34,6% har fortrudt sex på et tidspunkt – dette er dog ikke nødvendigvis i forhold til deres debut (CEFU 2010).

Tabel 39 viser årsagerne til, hvorfor de unge i kristne fællesskaber fortryder deres seksuelle debut. Her fylder især det moralske/religiøse som årsager, samt det at være for ung. Den hyppigste årsag til at fortryde debuten er derfor også, at de unge gerne ville have ventet til ægteskabet. Det gælder for 64,3% af de unge, som fortryder debuten.

	Alle	Kvinde	Mand
Ville gerne have ventet til ægteskabet	64,3	57,7	77,1
På grund af skyld og skam	44,9	46,0	42,9
Jeg var for ung	44,0	48,9	34,3
Det er en synd	39,6	32,1	54,3
Jeg følte mig presset til det	34,8	45,3	14,3
Har påvirket mit liv	33,8	37,2	27,1
Det var ikke en god oplevelse	32,4	39,4	18,6
Det var ikke meningen	26,1	24,1	30,0
Andet (Uddyb gerne i tekstfeltet)	14,5	16,1	11,4
Var fuld eller skæv	8,2	7,3	10,0
Ved ikke	1,0	0,7	1,4
I alt	207	137	70

Tabel 39: *Hvorfor fortryder du dit første samleje?* Flere svar kunne vælges. Krydset med *Køn*. Tabellen er baseret på de respondenter, som fortryder deres første samleje. Procent.

Det moralske/religiøse fylder for en større andel af mændene, der forbinder deres første samleje med synd i højere grad end kvinderne. Til gengæld fylder det at være blevet presset til sex, og at det ikke var en god oplevelse for en større andel af kvinderne end mændene. Denne forskel skyldes formodentlig, at der som tidligere nævnt er en væsentlig større andel af kvinderne end mændene, som har følt sig presset af partneren til deres seksuelle debut.

Ser vi på de respondenter, som havde deres seksuelle debut før ægteskabet, fortryder 44,3% deres første samleje. Det er væsentligt flere end de respondenter, som har deres seksuelle debut efter, de er blevet gift, hvor kun 0,8% fortryder samlejet. Det skal dog understreges, at denne sammenhæng formodentlig også skyldes, at respondenterne, som venter med sex til ægteskabet, ofte er ældre, og at der for kvinderne ses en sammenhæng mellem alder og at fortryde seksuel debut.

Ser vi på de uddybende besvarelser for Andet-kategorien, fylder også de moralske/religiøse overvejelser og presset fra partneren som årsager til at fortryde debuten. I de 30 uddybende besvarelser beskriver otte respondenter, at de fortryder debuten ud fra religiøse overvejelser – primært i forhold til at vilde vente til ægteskabet. Syv respondenter beskriver, at de fortryder debuten, fordi de er blevet presset eller har været udsat for overgreb, og yderligere tre beskriver debuten som en dårlig oplevelse. Resten af besvarelserne handler primært om, at respondenterne fortryder debuten, fordi de i dag har en dårlig

relation til sexpartneren, eller fordi sexpartneren ikke var den rette. Moralske og religiøse overvejelser kan på mange måder være adfærdsregulerende, men for denne gruppe, som fortryder, lader det til, at de på trods af anbefalinger om at vente med sex til ægteskabet, er gået med til seksuelt samvær.

Uanset om begrundelserne er religiøse overvejelser eller ej, så er det værd at bemærke, at blandt de piger, som fortryder deres første samleje, ser 39,4% det ikke som en god oplevelse, og ydermere har 45,3% følt sig presset til det. Også i andre studier ses en tendens til, at en større andel piger end drenge har følt sig presset til deres seksuelle debut og giver udtryk for, at det ikke har været en god oplevelse (CEFU 2010).

6.5. Er der sket noget siden 2016?

I 2016 foretog Adam og Eva en undersøgelse af unge kristnes brug af porno, onani og seksuelle erfaringer. En række af de spørgsmål, som blev stillet i daværende undersøgelse, er sammenlignelige med nærværende undersøgelse.

I sammenligningen bør man dog være opmærksom på, at undersøgelsen i 2016 omhandlede unge i alderen 11-30 år, hvor denne undersøgelse har stillet spørgsmål af seksuel karakter udelukkende til unge mellem 15 og 30 år. Når de to undersøgelser sammenlignes med hinanden, bør man være opmærksom på, at undersøgelsen fra 2016 er baseret på yngre respondenter, og at ældre respondenter ikke er lige så repræsenteret som i denne undersøgelse. 20,9% af respondenterne i denne undersøgelse er ml. 26 og 30 år, hvorimod det gjaldt ca. 15% af respondenterne i 2016. Overrepræsentationen af kvinder er forholdsvis ligelig for begge undersøgelser.

Generelt synes unge kristnes seksuelle erfaringer og praksis ikke at have ændret sig synderligt de sidste fem år. På en lang række parametre ligger de to undersøgelser tæt op af hinanden – især når man tager højde for de mindre forskelle i datagrundlagene. På følgende parametre ligner undersøgelsernes resultater hinanden:

- Andelen, som har haft samleje – også, når vi sammenligner de forskellige aldersgrupper.
- Andel, som ikke har haft andre seksuelle erfaringer
- Valget af partner til første samleje

Til gengæld ses der et par forskelle, som kan være et resultat af forskellen i datagrundlag, men som muligvis indikerer en positiv udvikling i unge kristnes seksuelle erfaringer.

- Sammenlignet med 2016 angiver færre kvinder i 2021 at have følt sig presset af partner eller venner som årsag til deres seksuelle debut. I 2016 oplevede 30,5% af kvinderne at være blevet presset (af partner eller venner) til deres første samleje, hvorimod det i dag gælder 17,3%. Tendensen synes ikke udelukkende at forekomme grundet forskellen i undersøgelsesens aldersgrupper, da andelen af kvinder, som har følt sig presset til samleje i alderen 15-18 år også ligger under 30,5%.
- Sammenlignet med 2016 angiver færre unge i 2021 at de »var fuld eller skæv« som årsag til seksuel debut. I 2016 var det 13,5% af respondenterne, og i dag er det 5,4%. Det kan dog sandsynligvis skyldes en forskel i undersøgelsesens aldersgrupper, da dette var mere udbredt blandt de yngre respondenter.
- Sammenlignet med 2016 angiver færre af de unge i 2021, som har haft sex før ægteskabet, at de fortryder dette. I 2016 gjaldt det 59%, og i dag gælder det 44,3%.

Den seksuelle praksis blandt unge i kristne fællesskaber synes således ikke at have ændret sig markant på fem år. Der ses dog muligvis positive tendenser i forhold til den seksuelle debut. Færre angiver pres og rusmidler/alkohol som årsager og færre af dem, som har sex før ægteskabet, fortryder det. Dette peger hen imod seksuelle debuter, som i højere grad er reflekterede og frivillige valg.

Opsummering

I sammenligning med landsgennemsnittet, ses en tendens til, at unge i kristne fællesskaber har væsentlig færre seksuelle erfaringer end deres jævnaldrende. Selv om unge i kristne fællesskaber prægnes af en seksuel etik, der anbefaler at vente med sex til ægteskabet, er det påfaldende at 2 ud 3 unge i denne undersøgelse, som har haft sex, vælger ikke at følge denne etik. Den seksuelle debut sker ofte før ægteskabet og ikke nødvendigvis med en kæreste, hvilket kalder på seksualundervisning, der er tilpasset et ungdomsliv, hvor sex er på tale i en forholdsvis tidlig alder og med partnere, som man ikke nødvendigvis har en nær relation til.

Flere kvinder end mænd har følt sig presset til deres seksuelle debut – og for de 15-18-årige er det hver fjerde pige. En gruppe piger har ikke haft en positiv oplevelse med deres seksuelle debut. Der har de seneste år været stigende fokus på samtykke til sex, og det kan derfor overvejes, hvordan man i kristne fællesskaber kan være med til at styrke dette fokus.

TIL OVERVEJELSE:

- Hvordan kan man skabe rum for, at unge åbent og fordomsfrit kan tale om sex, også selv om det er foregået med en ven og inden ægteskabet?
- Hvordan kan man i kristne fællesskaber og skoler styrke bevidstheden om samtykke til sex og en gensidig respekt for hinandens grænser?
- Hvordan kan man styrke især pigerne i at kunne sige til og fra overfor (seksuelt) pres?
- Hvordan vil man som rådgivningsportal AdamogEva.dk og ungdomsorganisationer forholde sig til unges seksuelle virkelighed, der er anderledes end de anbefalinger, man gerne vil give?
- Hvordan kan der skabes opmærksomhed på en sammenhæng mellem den frie adgang til/øgede eksponering af porno og en tidligere seksuelle debut?

7. Seksualundervisning

I det følgende vil vi se nærmere på, hvilke erfaringer unge i kristne fællesskaber har med seksualundervisning – i både skolen og kristne fritidsfællesskaber.

Undervejs sammenligner vi denne undersøgelses resultater med den landsdækkende undersøgelse i SEXUS-rapporten for unge i alderen 15-24 år. Når vi sammenligner, ser vi derfor udelukkende på respondenter i alderen 15-24 år (1825 respondenter).

7.1. Seksualundervisning i skolen

Samtaler om sex og seksualitet starter tidligt i skolen

Hovedparten af unge i kristne fællesskaber har oplevet undervisningsforløb om sex og seksualitet i deres skoletid (grundskole eller ungdomsuddannelse). Undersøgelsen viser ikke, om det undervisningsforløbet er foregået på en kristen skole.

	13-14 år	15-18 år	19-30 år
Ja	73,3	88,7	88,0

Tabel 40: *Har du haft undervisningsforløb om sex og seksualitet i din skoletid? (grundskole/ungdomsuddannelse)?* Krydset med *Alder*. Tabellen viser de respondenter, som har svaret »Ja.« Procent.

Tabel 40 viser andelen af unge i kristne fællesskaber, som har haft seksualundervisning i skolen fordelt på alder. Som det fremgår af tabellen, introduceres unge i kristne fællesskaber forholdsvis tidligt til sex og seksualitet i undervisningen. Det ses ved, at næsten tre ud af fire (73,3%) af de 13-14-årige har modtaget seksualundervisning. Dette er lidt færre end i de ældre aldersgrupper, hvilket formentlig skyldes, at nogle unge først får seksualundervisning, når de er ældre.

Spørger man dem, som har modtaget seksualundervisning i skolen, hvor brugbar den har været, er de gode anmeldelser begrænset (se tabel 41). Kun

14,8% svarer i meget høj grad eller høj grad. Dette gælder ikke kun unge i kristne fællesskaber. SEXUS-undersøgelsen peger på, at danskere generelt ikke vurderer brugbarheden skyhøjt (SEXUS 2019).

Sammenligner vi de 15-24-årige med landsgennemsnittet, ses der kun begrænset forskel på andelen, som har fået seksualundervisning, eller hvor brugbar undervisningen har været.

I meget høj grad brugbart	2,5
I høj grad brugbart	12,3
I nogen grad brugbart	42,4
I mindre grad brugbart	31,2
Slet ikke brugbart	8,2
Ved ikke	3,3
I alt	1825

Tabel 41: I hvor høj grad oplevede du undervisningsforløbet i skolen som brugbart for dig? Tabellen viser de respondenter, som har haft seksualundervisning i skolen. Procent.

7.2. Seksualundervisning i kristne fritidsfællesskaber er brugbart!

Vi har spurgt de 2044 unge, som er eller har været i et kristent fritidsfællesskab, om de har modtaget undervisningsforløb om sex og seksualitet. Tabel 42 viser andelen, som har svaret ja. Som det fremgår af tabellen, er sex og seksualitet emner, som tages op i de kristne fællesskaber. Andelen, som har modtaget undervisning, stiger med alderen, men allerede ved 13-14-års alderen har næsten hver tredje (32,1%) modtaget undervisning.

	13-14 år	15-18 år	19-30 år
Ja	32,1	55,7	65,2

Tabel 42: Har du haft undervisningsforløb om sex og seksualitet i dit kristne fællesskab? (fx klubber, møde-temaaftener, lejre) Tabellen viser de respondenter, som har svaret »Ja.« Procent.

Det er væsentlig færre, som modtager seksualundervisning i kristne fællesskaber end i skoler, men hvis vi sammenligner de 1102 unge, som har modtaget seksualundervisning i både skolen **og** i et kristent fællesskab, ses en interessant tendens. Brugbarheden af undervisningen i de kristne fællesskaber vurderes markant højere sammenlignet med undervisningen i skolen (se tabel 43).

37,4% af respondenterne vurderer undervisningen i det kristne fællesskab som i meget høj grad eller i høj grad brugbart. Under halvt så mange (16,7%) giver undervisningen i skolen samme vurdering. Denne tendens ses på tværs af alle aldersgrupper.

	I skolen	Kristent fællesskab
I meget høj grad eller høj grad	16,7	37,4
I alt	1102	1102

Tabel 43: I hvor høj grad oplevede du undervisningsforløbet som brugbart? Procentsatsen er baseret på de respondenter, som har haft seksualundervisning i både skolen og et kristent fællesskab. Tabellen viser de andele, som har svaret »I meget høj grad« eller »I høj grad«. Procent.

Kønnsforskel i oplevelsen af seksualundervisning?

Unge mænd og kvinder svarer forholdsvis ens i spørgsmålene om seksualundervisning. Der ses ikke væsentlige forskelle i andelen, som har modtaget seksualundervisning, eller hvor brugbar de oplever undervisningen – hverken i skoleregi eller i kristne fritidsfællesskaber. Denne tendens til enighed mellem kønnene ses også i SEXUS-undersøgelsen (SEXUS 2019).

TIL OVERVEJELSE:

Seksualundervisningen i de kristne fritidsfællesskaber vurderes oftere som mere brugbar end undervisningen i skolen. Der er således noget ved seksualundervisningen i kristne fællesskaber, som lykkes godt.

- Hvad karakteriserer seksualundervisningen i kristne fritidsfællesskaber, som måske er med til at gøre det mere anvendeligt?
- Skabes der fx i højere grad rum for samtaler om dilemmaer, erfaringer og holdninger i fritidsfællesskaberne end i skolen? Denne undersøgelse kan kun påpege, at denne undervisning opfattes mere brugbar, men kan ikke forklare, hvad der gør det mere anvendeligt. En anbefaling kunne være at undersøge dette for at se, om noget kan overføres til andre arenaer – fx til skolens seksualundervisning.
- Kan endnu flere kristne ungdomsfællesskaber byde ind med seksualundervisning?
- Rapportens øvrige afsnit opfordrer til, at emner om krop, samtykke, grænsesætninger og porno også inddrages som tematikker i seksualundervisningen.

8. Porno

I dette afsnit ser vi nærmere på unge i kristne fællesskabers brug af pornografi. Først undersøger vi, hvor mange der ser porno og hvor ofte. Derefter sætter vi fokus på de unges debut med pornografi og runder af med perspektiver på de unge, som problematiserer deres brug af porno.

Grundet spørgsmålenes seksuelle karakterer er de udelukkende stillet til respondenter over den seksuelle lavalder. Respondenterne i dette afsnit er derfor alle 15-30 år.

Undervejs sammenligner vi med SEXUS-rapporten og Mediesundhedsrapporten, som er landsdækkende undersøgelser, hvor der indgår tal for unge i henholdsvis alderen 15-24 år og 15-18 år. I disse sammenligninger sker det med respondenter i samme aldersgrupper.

8.1. Erfaringer med porno

Porno er forholdsvis udbredt blandt unge – men langt mere blandt mænd end kvinder

Ligesom mange andre danske unge ser en væsentlig del af unge i kristne fællesskaber porno. Seks ud af ti (61,7%) af respondenterne har set porno. Porno er især almindeligt blandt mændene. Ni ud af ti (91,3%) af mændene har set porno, hvorimod det gælder 43,2% af kvinderne. At porno er mere udbredt blandt mænd ses også i Mediesundhedsrapporten og SEXUS-rapporten (Mediesundhed 2021; SEXUS 2019).

Med alderen har flere set porno – og det gælder for både kvinder og mænd. Således har 95,8% af mændene og 51,4% af kvinderne i alderen 19-30 år set porno. Dette skal dog ikke nødvendigvis forstås, som at brugen af porno stiger med alderen, da nedenstående afsnit viser, at de ældre respondenter har et mindre hyppigt forbrug af porno end de yngre respondenter. I stedet handler forskellen måske nærmere om, at de ældre respondenter har levet længere og dermed flere års erfaringer at trække på.

I de følgende afsnit er besvarelsenerne kun fra de respondenter, som har set porno.

For de kvinder, som ser porno, er det ikke en hverdagsforestilling

Flere mænd end kvinder ser porno, og de mænd, som ser porno, ser det også hyppigere end kvindelige porno-seere (se tabel 44). Det mest almindelige for kvinderne (72,5%) er at se porno sjældnere end en gang om måneden, hvilket gør sig gældende for 33,7% af mændene. Ligeledes ser kun 5% af kvinderne porno flere gange om ugen, hvorimod det gælder 29,3% af mændene.

Med alderen falder forbruget af porno for både mænd og kvinder. Færre ser det flere gange om ugen, og flere ser det sjældnere end en gang om måneden.

	Kvinde	Mand
Flere gange om ugen	5,0	29,3
En gang om ugen	6,2	13,2
Mindst en gang om måneden	16,3	23,8
Sjældnere	72,5	33,7
I alt	502	659

Tabel 44: *Hvor ofte ser du porno?* Krydset med *Køn*. Tabellen viser de respondenter, som har set porno. Procent.

Mange unge prøver porno af – og lægger det fra sig igen

50,5% af de respondenter, der har set porno, har angivet, at de ser det sjældnere end en gang om måneden. Denne gruppe har vi spurgt, hvornår de sidst har set porno. Af tabel 45 fremgår det, at for de fleste i denne gruppe af respondenter er porno ikke en del af hverdagslivet. 45,7% af dem svarer, at det er flere år siden. Mange unge i kristne fællesskaber har således gjort sig erfaringer med porno, men har derefter lagt det på hylden.

En uge siden	4,4
En måned siden	9,7
Flere måneder siden	29,5
Et år siden	10,6
Flere år siden	45,7
I alt	586

Tabel 45: *Hvornår har du sidst set porno?* Tabellen viser de respondenter, som ser porno sjældnere end en gang om måneden. Procent.

Unge i kristne fællesskaber er mindre optaget af porno – sammenligninger med landsgennemsnittet

Selvom porno er et kendt fænomen og udbredt blandt unge i kristne fællesskaber, ses nogle markante forskelle, når vi sammenligner med landsgennemsnittet.

Sammenligner vi med landsgennemsnittet for de 15-24-årige (SEXUS 2019) ses en tendens til, at væsentlig færre unge i kristne fællesskaber har stiftet bekendtskab med porno sammenlignet med deres jævnaldrende. I denne undersøgelse har 88,7% af mændene og 37,8% af kvinder i alderen 15-24 år set porno, hvor det for landsgennemsnittet gælder 96% af mændene og 69% af kvinderne (SEXUS 2019).

Ligeledes ses en tydelig tendens til, at de unge i kristne fællesskaber, som ser porno, gør det væsentlig sjældnere end landsgennemsnittet. I denne undersøgelse angiver 12,3% af kvinderne og 47,4% af mændene i alderen 15-24 år, at de ser porno mindst en gang om ugen. For landsgennemsnittet gælder det 23% af kvinderne og 84% af mændene i samme aldersgruppe (SEXUS 2019). Det er således næsten halvt så mange af de unge i kristne fællesskaber, som ugentligt ser porno, sammenlignet med landsgennemsnittet.

TIL OVERVEJELSE

- Porno er både mindre udbredt og mindre hyppigt set af unge i kristne fællesskaber sammenlignet med landsgennemsnittet. Det kan derfor overvejes, om der blandt unge i kristne fællesskaber findes en mere kritisk tilgang til porno?

8.2. Porno-debuten: Perspektiver på unges første erfaring med porno

Hovedparten har deres pornodebut, før de er fyldt 15 år

De unge i kristne fællesskaber, som ser porno, har ofte deres første porno-oplevelse, før de er fyldt 15 år. 12-14 årsalderen er det mest almindelige tidspunkt for både mænd og kvinder at se porno første gang. Således har 59,2% af mændene og 31,9% af kvinderne set porno i alderen 12-14 år.

	Alle	Kvinde	Mand
6-8 år	2,8	3,6	2,3
9-11 år	14,2	13,5	14,7
12-14 år	47,4	31,9	59,2
15-17 år	22,7	26,5	19,7
18-20 år	6,0	12,2	1,4
21-30 år	4,2	9,4	0,3
Ved ikke	2,7	3,0	2,4

Tabel 46: Hvor gammel var du, da du så porno første gang? Krydset med Køn. Tabellen viser de respondenter, som har set porno. Procent.

Mændene debuterer tidligere end kvinderne; således havde 76,2% af mændene set porno, før de fyldte 15 år, hvorimod det gør sig gældende for 49% af kvinderne.

Sammenligner vi med landsgennemsnittet for de 15-18-årige er det væsentligt at bemærke, at selvom porno er både mindre udbredt og mindre hyppigt set blandt unge i kristne fællesskaber, så ligner deres debutalder landsgennemsnittets.

Porno er ofte noget, man bliver introduceret til af andre

Vi har spurgt de unge, som ser eller har set porno, hvordan de fandt frem til porno første gang. De to mest almindelige måder er, at andre har vist det til dem, eller at de selv har opsøgt det. For mændene (47,5%) er det mest almindeligt, at andre har vist det til dem. For kvinderne er det i 15-18 års-alderen mest almindeligt, at andre har vist det til dem, men med alderen bliver det mest almindeligt selv at have opsøgt det. For både mænd og kvinder er det således forholdsvist hyppigt, at andre har introduceret dem til det.

	Alle	Kvinde	Mand
Andre viste det til mig	41,5	33,7	47,5
Jeg opsøgte det selv	33,9	40,0	29,3
Det dukkede op lidt tilfældigt	17,2	20,3	14,9
Det ved jeg ikke	7,3	6,0	8,3
I alt	1161	502	659

Tabel 47: Hvordan fandt du frem til porno første gang? Krydset med Køn. Tabellen viser de respondenter, som har set porno. Procent.

Online-porno

For tre ud af fire (75,1%) af de unge foregik den første porno-oplevelse på nettet – og som tabel 48 viser, er nettet klart den mest almindelige platform for pornodebuten.

	Alle	Kvinde	Mand
Så det på nettet	75,1	75,3	75,0
En ven/veninde viste mig det	22,0	17,7	25,2
Så det i skolen/ SFO	13,5	11,2	15,3
Så det i fjernsynet	7,4	10,6	5,0
Så det i et blad	4,7	3,2	5,9
Andet (Uddyb gerne i tekstfeltet)	2,8	4,0	2,0
Et familiemedlem viste mig det	1,2	1,6	0,9
I alt	1161	502	659

Tabel 48: *Hvor så du porno første gang?* Flere svar kunne vælges. Krydset med *Køn*. Tabellen viser de respondenter, som har set porno. Procent.

Der ses ikke de store kønsforskelle i, hvor mænd og kvinder så porno første gang, udover at lidt flere mænd fik det vist af en ven/veninde eller så det i skolen/SFO. Blandt de yngre respondenter er det forholdsvis almindeligt at være blevet introduceret til det i skolen eller SFO. Det gælder for 16,8% af pigerne og 17,8% af drengene i aldersgruppen 15-18 år. Denne andel stemmer overens med landsgennemsnittet fra Mediesundhedsrapporten.

Mediesundhedsrapporten bidrager med interessante perspektiver på, hvordan børn og unge eksponeres for porno. Udover at de selv har større mulighed for at opsøge det – og har fri adgang til det – så støder de også uønsket på porno via de sociale medier. Ifølge Mediesundhedsrapporten støder 27% af børnen og unge på uønsket pornografisk indhold på Instagram, 23% på Snapchat og 17% på TikTok.

(Mediesundhedsrapporten 2021)

TIL OVERVEJELSE:

Den første erfaring med porno sker for mange unge meget tidligt i livet. 76,2% af de mænd, som ser porno, har set det, før de er fyldt 15 år. Undersøgelsen viser samtidig, at en væsentlig del af de unge bliver introduceret til porno af andre, og at det også forholdsvis ofte sker i en skole eller SFO-sammenhæng. For nogle unge vil det være trygt og sjovt, at det sker sammen med andre – men for nogle vil det måske være grænseoverskridende og uden, at det har været på deres eget initiativ.

Derudover belyser Mediesundhedsrapporten, at børn og unge eksponeres for porno i en tidlig alder på de sociale medier. Der synes således at være behov for at tale med unge om porno fra en meget tidlig alder.

- Skal børn og unge have fri adgang til porno? – Kan der på forskellige positive måder arbejdes med restriktioner eller forældrekontrol i forhold til adgangen til porno? Skal kontrollen ligge i teknikken eller i hovedet?
- Hvordan kan der i en tidlig alder skabes rum for en åben samtale, hvor børn og unge kan dele deres ønskede og uønskede møder med porno?
- Hvordan skal man som skole forholde sig til deling af porno i skole-regi?
- Hvordan kan man som ung forholde sig til uønsket pornografisk indhold?
- Hvordan respekterer man andres grænser i forhold til deling af pornografi?

8.3. Porno-afhængighed

I dette afsnit ser vi nærmere på afhængighed af porno blandt de hyppige pornobrugere samt hvor mange, der ønsker at lade være med at se porno, og hvad der ligger til grund for dette.

En mindre andel af unge (i alt 218 respondenter, hvoraf kun 25 er kvinder) ser porno mindst flere gange om ugen. Vi har spurgt denne gruppe, om de oplever at være afhængige af porno. Her oplever hver fjerde (25,2%), at de i høj eller meget høj grad er afhængige. Andelen, som oplever at være afhængig, stiger med alderen, således at 18,6% af de 15-18-årige oplever i høj eller meget høj grad at være afhængig, hvorimod det gælder 31% i alderen 19-30 år.

Da andelen af kvinder i den adspurgte gruppe er så lille, er det ikke muligt at tale om kønsforskelle.

I meget høj grad afhængig	9,6
I høj grad afhængig	15,6
I nogen grad afhængig	33,5
I mindre grad afhængig	27,1
Slet ikke afhængig	14,2
I alt	218

Tabel 49: Oplever du, at du er afhængig af porno?

Tabellen viser de respondenter, som ser porno mindst flere gange om ugen. Procent.

Dem, som gerne vil lade være med at se porno, ser faktisk sjældent porno!

Mere end tre ud af fire (77%) af dem, som har set porno, vil gerne lade være med at se porno. 10,4% svarer nej og 12,6% svarer ved ikke. Det er i lidt højere grad mænd og respondenter i aldersgruppen 19-30 år, som gerne vil lade være med at se porno.

Der ses dog en væsentlig sammenhæng mellem, hvor ofte man ser porno, og hvorvidt man gerne vil lade være med at se porno (se tabel 50). Gruppen, som svarer, at de gerne vil lade være med at se porno, er i høj grad respondenter, som ser porno sjældnere end en gang om måneden – og dem som gerne vil blive ved med at se porno er ofte dem, som har et højt forbrug. Den høje andel af respondenter, som gerne vil lade være med at se porno, skal således primært ikke forstås som, at mange unge jævnlige ser porno mod deres vilje. Tværtimod synes det at være et udtryk for, at en stor gruppe respondenter har stiftet bekendtskab med porno og derefter mere eller mindre har lagt det på hylden, fordi de ikke har lyst til at se det pga. moralske overvejelser. Der er dog også en væsentlig gruppe, hvor praksis og holdninger er i konflikt: 23,6% af

respondenterne ser porno mindst én gang om ugen, men ville gerne lade være med at se porno.

	Ja	Nej	Ved ikke
Flere gange om ugen	14,9	45,5	20,5
En gang om ugen	8,7	15,7	14,4
Mindst en gang om måneden	20,0	23,1	21,9
Sjældnere	56,4	15,7	43,2
I alt	894	121	146

Tabel 50: *Hvor ofte ser du porno? Krydset med Vil du gerne lade være med at se porno?*
Tabellen viser de respondenter, som ser porno. Procent.

Mediesundhedsrapporten om unges syn på påvirkning af porno argumenterer for en sammenhæng mellem unges seksuelle debut og det at se porno ugentligt. (Mediesundhed 2021). Denne sammenhæng er ikke muligt at undersøge i denne rapport, men det er et væsentligt perspektiv at have in mente, at jævnlig brug af porno har forskellige påvirkninger på unge. Mediesundhedsrapporten beskriver endvidere, hvordan unge på forskellig vis oplever både positive og negative konsekvenser af jævnlig brug af porno. Særligt drengene angiver, at porno har en positiv effekt på koncentrationsevne, psykisk velbefindende og søvnkvalitet. På den anden side gives der også udtryk for negative konsekvenser ved jævnlig brug af porno, såsom afhængighed, rastløshed og irritation, når man ikke kan se porno.

Årsager til at ville lade være med at se porno

Vi har spurgt de respondenter, som gerne vil lade være med at se porno, hvad der er årsagen. Den hyppigste årsag er, at »Det er uægte« (72,4%), hvilket både kan være udtryk for en moralsk vurdering men også, at de unge måske søger et mere autentisk billede af sex. På andenpladsen ses »Det er en dårlig vane« (69,8%), som er den hyppigste årsag blandt mænd. Men også de moralske overvejelser fylder meget som fx »Det er forkert«, »Jeg får dårlig samvittighed« og »Det er synd«.

	Alle	Kvinde	Mand
Det er uægte	72,4	73,4	71,7
Det er en dårlig vane	69,8	51,6	82,3
Det er forkert	66,7	59,6	71,5
Jeg får dårlig samvittighed	64,8	58,2	69,2
Det er synd	56,9	46,7	64,0
Det påvirker mit kvindesyn	54,1	37,9	65,3
Det er spild af tid	52,5	46,7	56,4
Det påvirker hvordan jeg møder det modsatte køn generelt	34,1	23,1	41,7
Det påvirker mit eget kropssyn	32,2	45,3	23,2
Det påvirker mit mandesyn	29,1	38,5	22,6
Det påvirker mit parforhold	25,8	21,2	29,1
Det ødelægger min lyst til sex	19,5	20,3	18,9
Andet (Uddyb gerne i tekstfeltet)	8,5	11,8	6,2
I alt	0	364	530

Tabel 51: *Hvorfor vil du gerne lade være med at se porno?* Flere svar kunne vælges. Krydset med *Køn*. Tabellen viser de respondenter, som gerne vil lade være med at se porno. Procent.

Der ses flere væsentlige kønsforskelle mellem mænd og kvinder. Generelt har mændene angivet flere årsager end kvinder – og dette gælder især kategorierne af mere moralsk karakter. En interessant pointe er, at både mænd og kvinder angiver, at det påvirker deres mande- og kvindesyn. For mændene påvirker det især deres kvindesyn, men for kvinder påvirker det næsten ligeligt deres syn på henholdsvis mænd og kvinder. At kvinderne i højere grad end mændene oplever, at deres syn på dem selv og deres køn påvirkes af porno, ses også ved, at væsentlig flere kvinder (45,3%) end mænd (23,2%) angiver, at porno påvirker deres eget kropssyn. Det er vigtigt at understrege, at denne undersøgelse ikke kan sige, om denne påvirkning opfattes positivt eller negativt af respondenterne, men eftersom de giver udtryk for gerne at ville stoppe med at se porno, må de opfatte det som problematisk.

8.4. Porno påvirker

Derimod påpeger Mediesundhedsrapporten, at den konstante strøm af porno påvirker unges selvbillede, selvværd og selvtillid, og at det påvirker piger og drenge ret forskelligt (Mediesundhedsrapporten 2021). Der er væsentligt flere

drengene (22%) end piger (10%), der mener at porno i høj grad eller i forholdsvis høj grad påvirker deres selvbillede positivt. Flere piger (49%) oplever, at porno påvirker deres selvbillede negativt. På samme måde viser Mediesundhedsrapporten, at drenge mener, porno i højere grad påvirker deres selvtillid og selvværd positivt, hvorimod pigerne i højere grad oplever, at porno påvirker deres selvtillid og selvværd negativt.

76 respondenter har givet en mere dybdegående besvarelse i »Andet«-kategoriens åbne besvarelse. Af disse besvarelser er især overvejelser om pornoindustriens etiske mangler og problematiske fremstilling af sex og kvinder hyppige: 31 respondenter beskriver, at de gerne vil lade være med at se porno, fordi pornoindustrien er etisk forkert (fx med henvisning til kriminalitet og arbejdsvilkår) eller fordi det fremstiller sex og kvinder forkert. Syv respondenter har tydelige henvisninger til religion som årsag til ikke at ville se porno. En væsentlig andel af respondenterne svarer, at porno ikke siger dem noget, eller at det er noget, som de ikke har set i mange år. Dette understreger den tidligere pointe om, at stor del af respondenterne, som gerne vil lade være med at se porno, ser porno sjældent – og muligvis ikke har gjort det i flere år.

TIL OVERVEJELSE:

Pornoen er frit tilgængelig, og vi påvirkes af den! Den frie adgang og den øgede strøm af porno fx på de sociale medier påvirker unges selvbillede, selvværd og selvtillid, og det påvirker piger og drenge ret forskelligt. Porno kan opfattes som grænseoverskridende og skabe etiske dilemmaer.

- Hvordan skal man som forældre, lærere, pædagoger og klubledere forholde sig til den øgede strøm af porno i både skole- og fritidsarenaer?
- Hvordan kan børn og unge klædes på til den (uønskede) eksponering af pornografisk indhold på nettet og de sociale medier?
- Hvordan skabes der rum for samtale om etiske dilemmaer ved porno også i forhold til grænser omkring deling?

- Hvordan skabes der åbne og nysgerrige rum for samtaler om, hvordan porno påvirker børn og unge?
- Hvordan kan porno inddrages som en del af seksualundervisningen med henblik på en bevidsthed om, hvordan porno påvirker selvbevidsthed, kvindesyn, mandesyn og selvværd?

8.5. Brugen af porno har ikke ændret sig synderligt de sidste 5 år

I 2016 foretog AdamogEva.dk en undersøgelse af unge kristnes brug af porno, onani og seksuelle erfaringer. En række af de spørgsmål, som blev stillet i daværende undersøgelse, er sammenlignelige med nærværende undersøgelse.

I afsnit 6.5. sammenholdt vi denne undersøgelses resultater om seksualitet og seksuelle erfaringer med rapporten fra 2016. Konklusionen var, at ikke meget havde ændret sig de sidste fem år. Samme konklusion ses i dette afsnit: Unge i kristne fællesskabers brug af og holdninger til porno synes at være forholdsvis uforandret.

På følgende parametre ligner undersøgelsernes resultater forholdsvis meget hinanden:

- Andel, som har set porno (for både mænd og kvinder)
- Hvor ofte man ser porno (for både mænd og kvinder)
- Hvornår dem, som sjældent ser porno, sidst har set porno
- Alderen for, hvornår man så porno første gang
- Argumenterne for hvorfor man gerne vil lade være med at se porno (dog er tallene svære at sammenligne, fordi der i 2016 kun var mulighed for at svare gennem en åben kategori)

Der ses kun to forholdsvis markante forskelle:

- Væsentlig flere i 2021 angiver, at de så porno på nettet, første gang de så porno. Nettet var dog også det mest almindelige i 2016, men der er set en forøgelse siden. Dette skyldes formodentlig en udvikling, hvor pornografisk indhold er øget på de sociale medier, og at den direkte adgang til sociale medier er øget for børn og unge.
- Færre i 2021 oplever, at de gerne vil lade være med at se porno. I 2021 er det 77% og i 2016 var det 90,4%, som angav, at de gerne ville stoppe.

9. Kærester og parforhold

9.1. Kæreste eller ej?

Spørgeskemaundersøgelsen sluttede med to spørgsmål om kærester og var ment som en 'light' afslutning og exit på en række personlige og tunge spørgsmål.

De færreste (6,3%) unge i kristne fællesskaber i alderen 13-14 år har en kæreste, og hovedparten (61,1%) har aldrig haft en. Med alderen får flere unge erfaringer med parforholdet. Tabel 52 viser de 15-30-åriges erfaringer med parforhold. 41,2% har en kæreste eller er gift, og 18,4% har tidligere haft en fast kæreste eller været gift. Der er dog stadig en væsentlig andel, som ikke har været i parforhold. Denne gruppe er størst i aldersgruppen 15-18 år, hvor det gælder 64,7%, men også en fjerdedel (25%) af de 19-30-årige har ikke gjort sig erfaringer med parforholdet.

Ja, jeg har en fast kæreste	20,9
Ja, jeg er gift	20,3
Nej, men har haft en fast kæreste i en periode	18,0
Nej, men har været gift	0,4
Nej og har ikke haft en fast kæreste	40,5
I alt	1883

Tabel 52: *Er du i et fast parforhold?* Tabellen viser respondenter som er 15-30 år. Procent.

Generelt er flere kvinder end mænd blandt unge i kristne fællesskaber i et kæresteforhold, hvilket er samme tendens, man ser i andre landsdækkende undersøgelser.

Når vi sammenligner med andre undersøgelser, tyder det på, at unge i kristne fællesskaber i mindre grad er i et kæresteforhold. Dette gælder både, når vi sammenligner med de 18-årige (VIVE 2018) og med gruppen af de 15-24-årige (Sexus 2019). Blandt de 18-årige i kristne fællesskaber er det kun 16,7% af

de unge mænd og 22,7% af de unge kvinder, som har en kæreste. Blandt de 15-24-årige i kristne fællesskaber har 24,7% af unge mænd og 32,4 % af unge kvinder en kæreste (her medregnes også dem, som er gift), hvilket er lavere end tallene på landsplan (der viser, at 36% af unge mænd og 47% af unge kvinder på samme alder er i et parforhold) (Sexus 2019).

Det tyder på, at blandt unge i kristne fællesskaber er der færre, som er i et kæresteforhold end blandt unge i andre landsdækkende undersøgelser. Denne undersøgelse kan dog ikke sige, om dette er et bevidst valg blandt disse unge, eller om de bare endnu ikke har mødt kæresten og udviklet et kæresteforhold. Man kan forestille sig, at der i højere grad er værdimæssige interesser, som også skal spille sammen, når man leder efter den eneste ene. Som det næste spørgsmål viser, skulle der ellers være rig mulighed for at møde en kæreste, når man deltager i kristne fællesskaber.

9.2. Hvor møder man sin kæreste?

Vi har spurgt de respondenter, som har en kæreste eller ægtefælle, hvor de har mødt vedkommende.

Som tabel 53 viser, har især kristne fællesskaber været en hyppig vej til kærligheden. 32,5% af respondenterne har således mødt deres partner gennem et kristent fællesskab. På anden- og tredjepladsen kommer efterskole (29,5%) og gennem venner eller familie (22,7%).

De kristne fællesskaber har især været en god arena for kurtisering for de ældre respondenter. 39% af de 19-30-årige, som har en kæreste/ægtefælle, har mødt vedkommende gennem et kristent fællesskab. For de 13-14-årige er det mest almindeligt at have mødt sin kæreste gennem grundskolen (50%). Derudover er gennem venner eller familie (28,6%) og nettet (21,4%) de mest almindelige måder for denne aldersgruppe at have fundet sin kæreste. For de 15-18-årige er det mest udbredt at have fundet sin kæreste på efterskolen (50,8%). Der ses ingen markante kønsforskelle.

Gennem kristne fællesskaber	32,5
På efterskole	29,5
Gennem venner eller familie	22,7
På højskole	9,8
På ungdomsuddannelse	8,6
I grundskolen	7,9
Til en fest/ event	4,6
Gennem frivilligt arbejde	4,5
Gennem netdating/dating apps	3,7
På nettet (sociale medier/ spil, chats)	3,7
Gennem fritidsinteresser (herunder sport, forening- fritidsliv)	3,7
Gennem arbejde eller job	3,4
I byen	2,9
På videregående uddannelse	2,6
Andet (Skriv i tekstfeltet)	2,1
På en ferie eller rejse	2,0
I alt	1134

Tabel 53: *Hvor har du mødt din kæreste/den du er gift med?* Flere svar kunne vælges. Tabellen viser de respondenter, som har en kæreste eller ægtefælle. Procent.

Når der i kristne fællesskaber er en overvejende større gruppe unge kvinder (se afsnit 2.1.) end mænd, betyder det højst sandsynligt, at en gruppe kvinder er nødt til at søge efter en kæreste uden for de kristne fællesskaber og må finde partnere, der ikke nødvendigvis deler samme værdisæt. Hvad sker der i parforholdet, når man som ung kvinde udfordres og måske må gå på kompromis med værdimæssige, religiøse eller etiske normer?

Når kristne fællesskaber, efterskole, venner og familier ligger i top tre som en arena, hvor man finder sin kæreste, er det oplagt – og særligt med denne gruppe af respondenter – at finde begrundelsen i det fælles værdifællesskab. Men derudover kan der også ligge en forklaring i, at disse steder er mødesteder, der i det hele taget er med til at udvikle relationer og venskaber.

Et nyt canadisk studie viser, at 2 ud af 3 par var venner, før de fik et romantisk forhold (Stinson 2021). En vigtig faktor i denne sammenhæng er, at man har historie med hinanden over tid. Når man kender hinanden i forskellige situationer, udvikles empatien og sympatien for hinanden til en anden dybde. Er det det, som sker på efterskoler og højskoler og i fritidsfællesskaber, hvor man

følges ad over en længere periode eller en intensiv periode? Som ung oplever man et hverdagsfællesskab, hvor man er sammen i forskellige sammenhænge (undervisning, fritid, aktiviteter), hvilket speeder venskaber op, som med tiden kan udvikle sig til parforhold. Studiet understreger, at 'Friends-to-lovers-pathway' er en overset vej til parforholdet, men alligevel en ret udbredt vej.

Endelig viser denne undersøgelse blandt unge i kristne fællesskaber, at kærester og ægtefæller også er af værdi, når man har personlige problemer. I alle aldersgrupper anses kærester og ægtefælle som en brugbar relation, når det brænder på (se kapitel 3.4.). Selv om man måske må gå på kompromis med værdimæssige interesser, lader det til, at det have en kæreste eller ægtefælle er et væsentligt ankersted i medgang og modgang.

	Alle	13-14 år	15-18 år	19-30 år
Kæreste/ægtefælle*	95,3	57,1	89,7	97,0

Tabel 54: *Hvem går du til, hvis du har personlige problemer?* Flere svar kunne vælges. Krydset med *Alder*. Tabellen viser de respondenter, som har en kæreste/ægtefælle. Procent.

Opsummering på rapporten

Denne undersøgelse og rapport har fokus på unge i kristne fællesskabers opfattelser og erfaringer med identitet, krop, køn, grænser og seksualitet. Undervejs er der stillet mange spørgsmål og lavet mange sammenligninger i forsøg på at forstå, hvad der er på spil for disse unge. Det tyder på, at unge i kristne fællesskaber på mange områder ligner andre unge. Ligesom andre unge snakker de mere om det nære og knap så meget om det svære med deres forældre og venner. Krop, køn og grænser er almene tematikker, man skal forholde sig til, hvilket kan være udfordrende, når venner, forældre og andre voksne også er usikre på, hvor grænserne går. På lige fod med andre unge eksponeres man for sex og porno i en tidlig alder og skal lære, hvordan man skal agere og reagere. Nogle af de beskrevne tendenser er ikke forbeholdt unge i kristne fællesskaber, men er ungdomstendenser som unge i kristne fællesskaber også skal forholde sig til. Spørgsmålet er blot, om de unge står alene om at skulle forholde sig til disse tematikker? Hvilke muligheder har venner og voksne for at bringe sig selv i spil, være nysgerrig og indgå i samtaler, også selv om man ikke nødvendigvis er afklaret og har alle svarene i forhold til identitet, krop, køn, grænser og seksualitet?

TIL OVERVEJELSE:

- Hvordan kan der tilbydes følgeskab af forældre og betydningsfulde sekundære voksne, som åbent og nysgerrigt tør spørge ind til identitet, krop, køn, grænser og seksualitet?
- Hvordan kan unge guides og vejledes på den gode måde, så de kan agere og reagere ansvarligt?
- Hvordan kan unge inddrages i at skabe rum for refleksion om de valg, holdninger og handlinger, man skal forholde sig til i forhold til identitet, krop, køn, grænser og seksualitet?

10. Sådan gjorde vi:

Metode og datagrundlag

I dette afsnit vil vi give et indblik i, hvordan vi har indsamlet og bearbejdet data, og hvem der medvirker i undersøgelsen.

10.1. Undersøgelsens empiriske grundlag

Undersøgelsens empiriske grundlag er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, som er besvaret af 2104 unge i alderen 13-30 år. Det er undersøgelsens formål at sætte fokus på unge i kristne fællesskabers opfattelser og erfaringer med identitet, krop, køn, grænser og seksualitet. De adspurgte er derfor unge, som har eller har haft tilknytning til kristne fællesskaber. En nærmere beskrivelse af de unges tilknytning til kristne fællesskaber findes i afsnit 2.2.

Spørgeskemaet er lavet af CUR, Center for Ungdomsstudier, i samarbejde med AdamogEva.dk. Spørgeskemaet blev afprøvet både i skole- og efterskolekontekst og blandt en gruppe unge voksne for at sikre, at forståelse for spørgsmålene og sprogbrug kunne række fra de 13-årige til de 30-årige. Spørgsmål om sex og porno blev ikke stillet unge under den seksuelle lavalder, ligesom spørgsmål om samtaleemner i hjemmet med forældre ikke blev stillet til udeboende unge. Relevante spørgsmål blev stillet til alle aldersgrupper, mens nogle spørgsmål er ikke stillet til alle (fx afhængighed af porno er ikke stillet til dem, der sjældent ser porno).

Fra slutningen af september til starten af november 2021 udsendte organisationen AdamogEva.dk det digitale spørgeskema til unge i målgruppen. Spørgeskemaet blev bl.a. formidlet til skoler, som bygger på et kristent værdigrundlag og til forskellige kristne fritidsfællesskaber. Helt konkret blev der sendt opfordringer og vejledninger ud til:

- 34 kristne friskoler (alle medlem af Foreningen for Kristne Friskoler)
- 40 kristne efterskoler (heraf 30 efterskoler med tilknytning til Folkekirken og 10 med tilknytning til frikirker m.m.)

- 5 kristne højskoler
- 2 kristne gymnasier
- 17 kristne ungdomsorganisationer (både folkekirkelige og frikirkelige ungdomsorganisationer)

Opfordringer, vejledninger og link er blevet delt både som direkte mails og via AdamogEva.dk's egne sociale medier. Endelig blev ungdomsorganisationerne og AdamogEva.dk's 60 frivillige rådgivere opfordret til at dele opslaget på egne sociale medier, hvilket gav et stort boost i antallet af delinger og besvarelser, særligt blandt den ældre målgruppe for undersøgelsen.

Undersøgelsens respondenter er altså ikke nødvendigvis unge, der betegner sig selv som kristne, men unge som deltager i nogle af de kristne fællesskaber, som AdamogEva.dk samarbejder med. Det er også vigtigt at understrege, at disse kristne fællesskaber kun repræsenterer en del af det danske, kirkelige landskab (bl.a. Indre Missions Ungdom, Luthersk Missions Børn og Unge, Evangelisk Luthersk Missions Unge, Ung Mosaik, Børne- og UngdomsOase og Kristeligt Forbund for Studerende) og er derfor ikke repræsentativ for hele spektret af unge, kristne i Danmark. Lavede man samme undersøgelse blandt andre kirkelige børne- og ungdomsorganisationer (fx folkekirkelige spejderorganisationer, KFUM og KFUK, FDF) eller blandt unge kristne fra migrantmenigheder i Danmark, ville man sikkert få andre svar.

10.2. Hvem er de unge i undersøgelsen?

Når rapporten bruger betegnelsen 'unge i kristne fællesskaber', er det et forsøg på at inkludere de forskellige slags unge, som kommer i kristne fællesskaber, om det er i skole-, familie-, fritidslivssammenhænge eller i kirke- og menighedsfællesskaber. Fælles for dem alle er, at de har en tilknytning til et værdibåret, religiøst fællesskab, og at de som unge skal forholde sig til identitet, krop, køn, grænser og seksualitet. Nedenfor følger en præsentation af de 2104 unge, som besvarede spørgeskemaet, og som udgør det empiriske grundlag for denne undersøgelse.

Vi ser en ujævn kønsfordeling, da 60,4% af respondenterne er unge kvinder, og 39,6% er unge mænd. Det er samtidig væsentligt at bemærke, at kvinder ikke er overrepræsenteret i aldersgruppen 13-14 år, men derimod er overrepræsenteret i aldersgruppen 15-18 år og især i aldersgruppen 19-30 år. Kvin-

derne i undersøgelsen er således også i gennemsnit ældre end mændene. Vi har korrigeret for dette ved at tage højde for køn, når vi sammenlignede aldersgrupper og taget højde for alder, når vi sammenlignede køn, når det blev fundet nødvendigt i analysen.

	13-14 år	15-18 år	19-30 år
Pige	49,8	56,4	65,0
Dreng	50,2	43,6	35,0
I alt	221	737	1146

Tabel 55 *Hvilket biologisk køn er du født som?* Krydset med *Alder*. Procent

Som tabel 56 viser, har aldersfordelingen hos respondenterne været forholdsvis jævn. Der ses dog en overrepræsentation af 15-16 årige. I analysen bruges aldersinddelingerne 13-14 år, 15-18 år og 19-30 år, og man bør derfor notere sig, at aldersgruppen 15-18 år har væsentligt flere 15-16 årige end 17-18 årige.

Alder	Alle
13	4,5
14	6,0
15	11,9
16	12,2
17	5,8
18	5,1
19	4,8
20	3,8
21	3,9
22	5,4
23	5,0
24	5,6
25	5,1
26	4,9
27	4,3
28	4,4
29	3,6
30	3,7
I alt	2104

Tabel 56: *Hvor gammel er du?* Procent

Uddannelse og arbejde

Tabel 57 viser respondenternes nuværende uddannelses- og arbejdssituation. Af de 66 respondenter, som havde trykket »Andet«, var 39,4% på barsel, hvilket var det hyppigste svar i andet-kategorien.

Grundskole	11,4
Efterskole	22,1
Ungdomsuddannelse	18,1
Videregående uddannelse	22,1
Højskole	5,4
I arbejde	16,5
Arbejdsløs	1,2
Andet	3,2
I alt	2104

Tabel 57: Opdeling lavet ud fra *Hvilken klasse går du i?* og *Hvad laver du lige nu?* Procent

Ser vi nærmere på de unge i 7.-9. klasse, ses en overrepræsentation af efterskoleelever, hvilket formodentlig skyldes, at spørgeskemaet ofte er blevet delt på efterskoler med et kristent værdigrundlag. Man må derfor tage højde for, at en stor del af de yngre respondenter er præget af at gå på efterskole og tilhører et bestemt segment af unge. Det bør dog samtidig understreges, at spørgeskemaet er besvaret fra slutningen af september til starten af november, og det er derfor begrænset, hvor påvirkede respondenterne er af efterskoleforløbet.

7. klasse	9,2
8. klasse	12,5
8. klasse på efterskole	0,2
9. klasse	6,0
9. klasse på efterskole	21,9

Tabel 58: *Hvilken klasse går du i?* Procent

Etnicitet

Unge med anden etnisk baggrund er væsentligt underrepræsenterede i denne undersøgelse. 2,7% af respondenterne har forældre, som begge er født udenfor Danmark, hvorimod det gælder 18,1% af populationen i samme aldersgruppe¹.

Dette kan have betydning, når rapportens resultater sammenlignes med andre undersøgelser, da etnicitet kan have betydning for opfattelser og erfaringer med krop, køn, seksualitet, grænser og identitet – der er dog tale om en begrænset betydning. Da antallet af unge med anden etnisk baggrund er så begrænset, er det ikke muligt at korrigere for dette i analysen.

Ja, begge to	89,6
Ja, den ene	7,7
Nej, ingen af dem	2,7
I alt	2104

Tabel 59: Er dine forældre født i Danmark? Procent

Geografi

Respondenterne er især bosat i en lille eller mindre by (32,7%) eller i Aarhus, Odense eller Aalborg (32,4%). Færrest af respondenterne bor i København og hovedstadsområdet (9,6%).

På landet	12,6
I en lille eller mindre by	32,7
I en større by (provinsby fx Vejle, Viborg, Roskilde)	12,8
Aarhus, Odense eller Aalborg	32,4
København og hovedstadsområdet	9,6

Tabel 60: Hvor bor du? (din faste adresse?) Procent

1 Danmarks Statistik definerer personer med dansk oprindelse således: »Personer med dansk oprindelse er personer – uanset fødested – der har mindst én forælder, der både er dansk statsborger og født i Danmark.« (<https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29446&sid=indv2019>) Der er således en mindre forskel fra denne undersøgelses definition, da denne undersøgelse ikke har kendskab til forældrenes statsborgerskab men kun deres fødested. Tallene er hentet fra Danmarks Statistik i Statistikbanken (<https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1280>) fra datasættet FOLK1E.

Religiøsitet

Respondenterne i denne undersøgelse er alle unge, som har eller har haft tilknytning til kristne fællesskaber. Tabel 61 viser, at 92,5% identificerer sig som kristne, og kun 2,5 % svarer nej til at være kristen. Alle respondenter er medregnet i gruppen unge i kristne fællesskaber, uanset om man anser sig som kristen eller ej, er i tvivl eller ved ikke. Alle er inddraget i tallet 'alle', da unge, der er i tvivl eller er usikker på deres religiøse ståsted, også er en del af unge i kristne fællesskaber.

Ja	92,5
Nej	2,5
Er i tvivl	4,0
Ved ikke	1,0
I alt	2104

Tabel 61: *Er du kristen? Procent*

Kapitel 2 beskriver endvidere, at disse unge i høj grad er påvirket af kristendom i hjem, skole og fritid, og at de tillægger den kristne tro stor betydning. Formålet med undersøgelsen er at undersøge unges opfattelser og erfaringer med de nævnte tematikker. Respondenterne kan i høj grad karakteriseres som unge i kristne fællesskaber.

10.4. Repræsentativitet og mulighed for at sammenligne med andre undersøgelser – en opsummering

Nogle grupper i datasættet er over- eller underrepræsenteret, og undersøgelsen skal derfor læses med dette in mente. Følgende er især værd at bemærke:

- En overrepræsentation af kvinder, som især ses i aldersgruppen 19-30 år, hvilket betyder, at aldersfordelingen ikke er ligelig mellem mænd og kvinder.
- At aldersgruppen 15-18-årige har en overrepræsentation af 15-16-årige.
- At elever i grundskolen ofte går på efterskole. Vi har ikke statistisk korrigeret for efterskoleelever, men taget det med i vores analytiske overvejelser, når vi fortolkede tallene.

- At unge med anden etnisk baggrund er underrepræsenterede.
- At vi ikke har kendskab til gruppens socioøkonomiske baggrund, og at faktorer som dette derfor ikke kan medregnes. Dette kan fx have betydning, når vi sammenligner med andre undersøgelser, som har mulighed for at sikre sig en repræsentativitet af socioøkonomiske forhold.

Trods disse afvigelser mener vi dog, at respondenterne stadig giver et retvisende billede af unge i de kristne fællesskaber, som AdamogEva.dk samarbejder med og deres oplevelser og erfaringer af en række tematikker.

10.5. Sammenligning med andre undersøgelser

Undervejs inddrager vi lignende ungdomsundersøgelser for at forsøge at sammenligne og perspektivere denne undersøgelses resultater og tendenser. Her har vi som oftest lavet kørsler på specielle alderstrin for at kunne sammenligne fx 9. klasser, gymnasieelever eller særlige aldersinddelinger. Vi har forsøgt at tage hensyn til, at kvinder er overrepræsenteret i den ældre gruppe, og derfor har det været vigtigt at korrigere for både alder og køn. Nogle gange har spørgsmål og svarkategorier været forskellige, når vi har sammenlignet med andre undersøgelser. Det gør vi opmærksom på der, hvor det forefindes. Endelig har vi som sagt ikke taget højde for fx etnicitet og socioøkonomiske forhold, der også kan have betydning for årsager og forklaringsperspektiver på rapportens tematikker.

Når vi sammenligner denne undersøgelse med andre undersøgelser, tager vi højde for køn og alder, og derfor bliver grupperne nogle gange forholdsvis små. Det kan give en større statistisk usikkerhed, fx når vi har lavet udtræk på gymnasieelever og 9. klasses elever.

Vi har udvalgt en række danske undersøgelser, som vi løbende inddrager for at kunne lave komparative analyser og sætte denne undersøgelses unge i kristne fællesskaber i perspektiv med andre landsdækkende ungdomsundersøgelser. Disse undersøgelser er udvalgt efter at være af forholdsvis nyere dato og at være fra anerkendte institutioner, der arbejder kvalificeret med deres ungdomsundersøgelser. Og endelig er disse undersøgelser udvalgt på baggrund af deres tematiske relevans.

Når vi i denne rapport henviser til disse forskellige undersøgelser og studier, har vi valgt at bruge en forkortet titel og årstal fremfor forfatterhenvisnin-

ger for overskuelighedens skyld. Titlen afspejler afsender-organisationen på studiet eller rapporten. Dette er indskrevet forneden foran hver undersøgelse.

De undersøgelser, som vi inddrager og sammenligner med er:

- ***CUR 2020: Jagten på Frirum – perspektiver på unge, hverdagsliv og fællesskab (2020)***, Center for Ungdomsstudier. Denne ungdomsundersøgelse baserer sig på interviews og en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt 2036 elever i 7.-9.kl. Denne undersøgelse bruges primært til at lave sammenligninger med 9. klasses elever, som er en målgruppe i den formative ungdomsperiode, der er begyndt at have egne holdninger og erfaringer. Cur ligger inde med datasættet til denne undersøgelse, og det har derfor været muligt at trække data ud specifikt ift. 9. klasses elever. Der er således brugt tal, som ikke nødvendigvis kan findes i publikationen.
- ***Sexus 2019: Sexus Rapporten: Sex i Danmark (2019)***, Statens Serums Institut og Aalborg Universitet. Sexus-rapporten er en befolkningsundersøgelse blandt 62.675 danske statsborgere ml. 15 og 89 år, som giver et billede af den seksuelle livssituation for hovedparten af den danske befolkning. Sammenligninger herfra bruges fortrinsvis til at lave sammenligninger med gruppen af de 15-24-årige. Flere af spørgsmålene i denne rapports spørgeskemaundersøgelse er formuleret, så de er sammenlignelige med Sexus-rapporten.
- ***VIVE 2018: Unges opfattelser af køn, krop og seksualitet (2018)*** VIVE, Viden til Velfærd. Denne rapport sætter fokus på, hvordan unge opfatter og praktiserer køn, krop og seksualitet i dag både online og offline. Rapporten bygger på forskellige kvalitative og kvantitative data. Særlig datasæt fra Årgang 95-undersøgelsen (2014) og datasæt fra Ungeprofilundersøgelsen (2016) har været relevante at inddrage, når vi vil sammenligne unge i ungdomsuddannelsesalderen eller de 18-årige.
- ***Sex og Samfund 2017: Unges syn på krop og kropsidealer (2017)*** Sex og Samfund. Denne rapport bygger på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt 1031 elever fra 7. til 9. klasse. Sam-

menligninger herfra bruges bl.a. til at se nærmere på den yngre målgruppe.

- **CEFU 2010 Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal (2010)** CEFU: Center for Ungdomsforskning. Rapporten bygger på kvantitative og kvalitative undersøgelser blandt knap 3500 unge ml. 15 og 24 år. Denne rapport er brugt til overordnede sammenligninger i forhold til unge og ensomhed, unges seksualitet og kropsopfattelse.
- **Mediesundhed 2021: Ny dansk viden om, hvordan digitalt indhold af pornografisk karakter påvirker danske børn og unge set fra et ungeperspektiv. (2021)** Mediesundhed for børn og unge. Rapporten er baseret på en kvalitativ og kvantitativ undersøgelse blandt 725 unge i alderen 15-18 år, hvor man undersøger deres holdning til og oplevelse af porno. Denne rapport bruges til at sammenligne og give perspektiver på kapitlerne om sex, seksualitet og porno.
- **Skolebørnsundersøgelsen 2018 Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt 11-, 13- og 15-årige skoleelever i Danmark. (2018)** Statens Institut for Folkesundhed. Rapporten bygger på et landsdækkende kvantitativt studie af skolebørn i 5.-9. kl. med 3660 deltagende børn og unge med fokus på danske skolebørns helbred, sundhedsadfærd og trivsel. Denne rapport bruges til sammenligninger af unges trivsel i kapitlet om identitet.
- **AdamogEva.dk 2016 En undersøgelse af kristne unges brug af porno og onani samt deres seksuelle erfaringer (2016)** AdamogEva.dk. Undersøgelsen er lavet af AdamogEva.dk og bygger på 1711 respondenter i alderen 11-30 år. Undersøgelsen er lavet blandt kristne unge fra AdamogEva.dk's bagland og samarbejdsorganisationer. Denne rapport bruges til at undersøge, hvilke udviklinger og ændringer, der har været inden for samme respondentgruppe gennem fem år.

10.6. Måling af ensomhed

Ensomhed er en kompleks størrelse, og det er omdiskuteret, hvordan man konkret måler det gennem spørgeskemaer. Vi valgte en indirekte tilgang, som er inspireret af tre-spørgsmålsversionen af UCLA Loneliness Scale, som er den mest anvendte og anerkendte måde at måle ensomhed på (Lasgaard og Friis 2015). De tre spørgsmål er: 1) *Hvor ofte savner du nogen at være sammen med?* 2) *Hvor ofte føler du dig udenfor?* og 3) *Hvor ofte savner du nogen at være tæt knyttet til?* Besvarelsene på de tre spørgsmål lagde vi sammen til en samlet variabel, der udgjorde grundlaget for en vurdering af ensomhed.

10.7. Bearbejdning af data

Data er indhentet i SurveyXact og er overført til Excel, hvor der er foretaget deskriptive krydstabelanalyser. Spørgeskemaets åbne svarmuligheder med »andet« er blevet anvendt til at kunne inddrage særlige svarmuligheder eller andre perspektiver, der lå uden for de givne svarkategorier. Disse er blevet inddraget, hvor det har været relevant. Grafernes procentsatser vil til tider summere til 99,9% eller 100,1%. Dette skyldes, at der for læsbarhedens skyld kun er benyttet én decimal i de angivne procentsatser. SurveyXact afrunder derfor tallene, hvilket medfører disse meget små unøjagtigheder.

Litteraturliste

- Bakhtin, M.M. (2003): Ordet i romanen, Gyldendal, København.
- Baumann, Z. (2000): Savnet fellesskab, Cappelendamm.
- Birkedal, E. (2008): Erfaringsbasert didaktik, Platform for planutvikling i trosopplæring for ungdom
– et refleksionsnotat, IKON.
- Brundstad, P.(1998): Ungdom og Livstolkning, Tapir Forlag, Trondheim.
- Børnerådet (2014): Unge og kropstilfredshed, Børneindblik nr.2/2014.
- Børnerådet (2019b): Voksne skal være nærværende – ikke kun i nærheden, Børnerådet.
- Børnerådet (2020): Krop, Køn og digital adfærd, hvordan mindsker vi presset på børn og unge, Børnerådet.
- Christensen, H. (2020): Religion i Danmark på tværs af 40 års værdiundersøgelser, Center for Samtidsreligion, Aarhus Universitet.
- Canger, T. (2008): Mellem minoritet og majortiet – et ikke-sted, Roskilde Universitets Center.
- Christensen, C. og Liversage, A. (2017): Etniske minoritetsunge i Danmark – en undersøgelse af årgang 1995, SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd, København.
- Dahl, KM m.fl. (2018): Unges opfattelser af køn, krop og seksualitet, VIVE - Viden til Velfærd, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

- DEFACTUM (2019): Ensomhed blandt unge. Temaanalyse, vol.7 i formatet »Hvordan har du det?«.
- Drotner, K. (2006): At skabe sig – selv: ungdom, æstetik og pædagogik, Gyldendal, København.
- Erikson, E. (2000): Barndommen og samfunnet, Gyldendal Akademisk, Oslo.
- Fabricius, K. (2018): Danskere: Religion er det, som alle de andre har, Kristeligt Dagblad.
- Frisch, M. Aalborg Universitet, Statens Serum Institut, og Projekt SEXUS (2019): Sex i Danmark: Nøgletal fra Projekt SEXUS 2017-2018. Statens Serum Institut, Aalborg Universitet.
- Friis, K. og Lasgaard M. (2015): Ensomhed i befolkningen – forekomst og metodiske overvejelser. Temaanalyse, vol. 3, Hvordan har du det? Aarhus: CFK – Folkesundhed og Kvalitetsudvikling.
- Giddens, A. (1996): Modernitet og selvidentitet, Hans Reitzels forlag, København.
- Grube, K., Østergaard, S. (2010): Jeg har brug for et break! Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.
- Gregersen, T. m.fl. (2021): Unges forhold til og forståelse af samtykke og grænser i seksuelle situationer, Sex og Samfund.
- Gundelach, P., Jarvinen, M. (2006): Unge, Fester og Alkohol, Akademisk Forlag, København.
- Görlich, A., m.fl. (2019): Ny udsathed i ungdomslivet – 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge, Hans Reitzel, København.
- Habermas, J. (2008): Notes on a Post-secular Society, New Perspectives Quarterly 25(4):17 – 29. October 2008.

- Haugegaard, S. og Østergaard, S. (2020): Jagten på Frirum – perspektiver på unge, hverdagsliv og fællesskaber, Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.
- Hølge-Hazelton, B. (2003): Perspektiver på ungdom og krop, Center for Ungdomsforskning.
- Inglehart, R. and Norris, P. (2013): Sacred and Secular, Religion and Politics Worldwide, Second Edition, Cambridge University Press.
- Jenkins, H. (2006): Convergence Culture: Where Old and New Media Collide, New York University Press.
- Johansen, S., Larsen, M. (2019): Børn, unge og medier. Samfundslitteratur.
- Juhl, K. og Østergaard, S. (2016): Ung i en præstationskultur, Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.
- Lasgaard, M. (2007): Et ungdomsliv på egen hånd, Ventilen, KBH.
- Lasgaard, M. og Kristensen N. (2009): Ensom i gymnasieskolen, Ventilen.
- Lasgaard, M. og Friis, K. (2015): Ensomhed i befolkningen: forekomst og metodiske overvejelser. Aarhus: CFK – Folkesundhed og Kvalitetsudvikling.
- Mediesundhed for børn og unge (2021): Ny dansk viden om onlinepornografiske mediers påvirkning af danske børn og unge – set fra et unge perspektiv.
- Nielsen J.C, Sørensen N., Osmec M: (2010): Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal, CEFU, Center for Ungdomsforskning.
- Ottosen, M. H. m.fl. (2018): Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Petersen, A. (2016): Præstationssamfundet, Hans Reitzel, København.

- Pew Research Center 1615 L. (2018): Being Christian in Western Europe, Pew Research Center's Religion and Public Life Project.
- Red Barnet (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser, Project deSHAME.
- Rasmussen, M. m.fl. (2019): Skolebørnsundersøgelsen 2018: helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt 11-, 13- og 15-årige skoleelever i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed.
- Sandel, Michael (2007): The Case Against Perfection – Ethics in the Age of Genetic Engineering. Harvard University Press.
- Schultz Hansen, S. (2011): Årgang 2012: socialliv og samvær i en tid med nye medier, Information, København.
- Smidt, L. og Nebelong, S. (2017): Unges syn på krop og kropsidealer – en undersøgelse fra Sex og Samfund, Sex og Samfund.
- Stavngaard, L. m.fl. (2021): Samvær og Kultur i ungdomspolitiske fællesskaber – en undersøgelse på tværs af politiske ungdomsorganisationer i Danmark, Sex og Samfund og Børns Vilkår.
- Stinson, D.A. m.fl. (2021): The friends to lovers Pathway to Romance, Prevalent, Preferred and Overlooked by Science, Sage Journals, Canada.
- Sørensen N. m.fl. (2011): Når det er svært at være ung i DK – unges beretninger om mistrivsel og ungdomsliv. Center for Ungdomsforskning.
- Thomsen, J. (2016): Unge I Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. Årgang 95 – forløbsundersøgelsen af børn født i 1995, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Taylor, Charles (2007): A Secular Age. Harvard University Press.
- Willer, T. og Østergaard, S. (2017): Det er vigtigt at være en succes ... Men det er bare ikke altid, at det lykkes!, rapport. Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.

Bilag: Spørgeskema

Kære dig.

Tak, fordi du vil besvare dette spørgeskema!

Spørgeskemaet handler om dine erfaringer og opfattelser af krop, køn, grænser, identitet og seksualitet.

Det tager ca. 12 minutter at gennemføre, og det er helt anonymt. Det betyder, at der ikke er nogen, der kan se, hvad du svarer.

Før hver kategori af spørgsmål er en lille tekst, som er vigtigt, du læser, inden du svarer på spørgsmålene.

Når du har gennemført alle spørgsmål, skal du huske at trykke på 'Afslut!'-knappen.

Herfra kommer du til en ny side, hvor du kan deltage i en lodtrækning om tre pakker med to biografbilletter.

Uanset, om du vælger at være med i lodtrækningen eller ej, er dine svar 100 % anonyme.

Rigtig god fornøjelse!

Mange hilsner fra
AdamogEva.dk

Vi starter med nogle spørgsmål om dig og din hverdag.

Hvilket biologisk køn er du født som?

- (1) m Pige
- (2) m Dreng

Hvor gammel er du?

- (1) m 13
- (2) m 14
- (3) m 15
- (4) m 16
- (5) m 17
- (6) m 18
- (7) m 19
- (8) m 20
- (9) m 21
- (10) m 22

- (11) m 23
- (12) m 24
- (13) m 25
- (14) m 26
- (15) m 27
- (16) m 28
- (17) m 29
- (18) m 30

Hvor bor du? (din faste adresse)

	(1) m På landet	(2) m I en lille eller mindre by	(3) m I en større by (provinsby fx Vejle, Viborg, Roskilde)	(4) m Aarhus, Odense eller Aalborg	(5) m København og hovedstadsområdet
--	--------------------	-------------------------------------	--	---------------------------------------	---

Bor du hjemme hos dine forældre?

- (1) m Ja
- (2) m Ja, men er på efterskole/højskole
- (3) m Nej

Hvilken klasse går du i?

- (1) m 7. klasse
- (2) m 8. klasse
- (3) m 8. klasse på efterskole
- (4) m 9. klasse
- (5) m 9. klasse på efterskole
- (6) m 10. klasse
- (7) m 10. klasse på efterskole
- (8) m Gymnasial uddannelse (STX, EUX, HHX, HTX, HF)
- (9) m Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse eller i lære
- (10) m Andet (Uddyb i tekstfeltet) _____

Hvad laver du lige nu?

- (1) m 10. klasse
- (2) m 10. klasse på efterskole
- (3) m Gymnasial uddannelse (STX, EUX, HHX, HTX, HF)
- (4) m Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse eller i lære
- (5) m Videregående uddannelse
- (6) m Højskole
- (7) m I arbejde
- (8) m Arbejdsløs
- (9) m Andet (udddyb i tekstfeltet) _____

Nu kommer der nogle spørgsmål om dine forældre, venner og hvordan du har det.

Er dine forældre født i Danmark?

- (1) m Ja, begge to
- (2) m Ja, den ene
- (3) m Nej, ingen af dem

Når du er sammen med dine forældre/familien, hvor ofte snakker I så om følgende emner?

	Ofte	Af og til	Sjældent	Aldrig
Om hvordan jeg har det	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om valg af uddannelse	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om skole og lektier	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om hvad jeg har lavet i løbet af dagen	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om klima/miljø	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om samfund, politik, nyheder og lign.	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om krop og udseende (både egen og andres)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om tro/religion	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om hvordan jeg har det med mine venner	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om rusmidler (fx alkohol, cigaretter, hash og lign.)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om sex	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om porno	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om hvad jeg oplever i den virtuelle verden (fx sociale medier/ computer/ konsol)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om sundhed	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om usikkerheder eller udfordringer, jeg har	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m

Hvis der er ting, du ofte snakker med dine forældre om, som ikke er på listen, må du gerne skrive dem i boksen herunder.

Når du snakker med dine forældre, hvordan oplever du generelt samtalerne? Jeg oplever samtalerne som...

	Ofte	Af og til	Sjældent	Aldrig
Forstående	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Meningsfulde	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Irriterende	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Kontrollerende	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Opbyggende	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Støttende	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m

Hvor nemt et det at tale med dine forældre om de ting, der plager dig?

- (1) m Nemt
- (2) m Hverken nemt eller svært
- (3) m Svært
- (4) m Jeg taler ikke med mine forældre om de ting, der plager mig

Hvor enig er du i følgende udsagn: Jeg føler, at jeg er god nok som jeg er

- (1) m Helt enig
- (2) m Enig
- (3) m Hverken enig eller uenig
- (4) m Uenig
- (5) m Helt uenig

Hvor ofte savner du nogen at være sammen med?

- (1) m Ofte
- (2) m En gang i mellem
- (3) m Sjældent

Hvor ofte føler du dig uden for?

- (1) m Ofte
- (2) m En gang i mellem
- (3) m Sjældent

Hvor ofte savner du nogen at være tæt knyttet til?

- (1) m Ofte
- (2) m En gang i mellem
- (3) m Sjældent

Nu kommer der nogle spørgsmål om dine venner.

**Når du er sammen med dine venner,
hvor ofte snakker I om følgende emner?**

	Ofte	Af og til	Sjældent	Aldrig
Om hvordan jeg har det	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om valg af uddannelse	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om hvad der sker i vores hverdag	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om tanker om fremtiden	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om klimaforandringer	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om samfund, politik, nyheder og lign.	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om krop og udseende (både egen og andres)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om tro/religion	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om andre venner og jævnaldrende	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om rusmidler (fx alkohol, cigaretter, hash og lign.)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om sex	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om porno	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om hvad vi oplever i den virtuelle verden (fx sociale medier/ computerspil/ konsolspil)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om kærester/ægtefælle	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om usikkerheder eller udfordringer, vi har	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om sundhed	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m
Om hvordan vi har det med familien (fx forældre, søskende)	(1) m	(2) m	(3) m	(4) m

Hvis der er ting, du ofte snakker med dine venner om, som ikke er på listen, må du gerne skrive dem i boksen herunder.

Hvor nemt er det at tale med dine venner om de ting, der plager dig?

- (1) m Nemt
- (2) m Hverken nemt eller svært
- (3) m Svært
- (4) m Jeg taler ikke med venner om de ting, der plager mig

Hvem går du til, hvis du har personlige problemer? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Venner
- (2) q Forældre
- (3) q Kæreste/ægtefælle
- (4) q Søskende
- (5) q Bedsteforældre
- (6) q Anden familie
- (7) q Lærer
- (8) q Læge/psykolog/professionel samtalepartner/ studievejleder/præst
- (9) q Andre voksne i dit fritidsliv (fx klub-/spejderleder, træner, mentor)
- (10) q Andre voksne (Skriv gerne i tekstfeltet hvem) _____
- (11) q Ingen

Nu kommer der nogle spørgsmål om tro og religion

Er du kristen?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Er i tvivl
- (4) m Ved ikke

Når du ikke er kristen, hvordan definerer du dig så?

- (1) m Jeg har været kristen, men er det ikke mere
- (2) m Jeg er ikke troende eller religiøs
- (3) m Jeg tilhører en anden religion end kristendom
- (4) m Jeg er uafklaret i forhold til religion
- (5) m Ved ikke

Hvor stor betydning har tro og kristendom/religion for dig i dag?

- (1) m Stor betydning for mig
- (2) m Nogen betydning for mig
- (3) m Mindre betydning for mig
- (4) m Ingen betydning for mig
- (5) m Ved ikke

Hvor stor betydning har tro og kristendom/ religion haft i din barndom/ i dit hjem?

- (1) m Stor betydning i min barndom og hjem
- (2) m Nogen betydning i min barndom og hjem
- (3) m Mindre betydning i min barndom og hjem
- (4) m Ingen betydning i min barndom og hjem
- (5) m Ved ikke

Har du gået på eller går du på en kristen skole? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Ja, en kristen friskole/privatskole
- (2) q Ja, en kristen efterskole
- (3) q Ja, et kristent gymnasium
- (4) q Ja, en kristen højskole
- (5) q Nej, ingen af delene
- (6) q Ved ikke

I hvor mange år har du i alt gået på en kristen friskole/privatskole?

- (1) m Op til et år
- (2) m 2-4 år
- (3) m 5-11 år
- (4) m Ved ikke

Har du tidligere som barn/ung deltaget i et kristent fællesskab? (fx børneklub, søndagsskole, kirkekor, spejder, teenklub, ungdomsforening, menighed, andagt/gudstjeneste, bedegruppe, klynge, cellegruppe, weekend-aktiviteter, lejr, frivilligt lederskab/arbejde, mm.)

- (1) m Ja, i en kortere periode (0-2 år)
- (2) m Ja, i en længere periode (3 til flere år)
- (3) m Ja, det meste af min barndom/ungdom
- (4) m Nej, aldrig

Deltager du i dag i et kristent fællesskab? (fx teenklub, ungdomsforening, menighed, kirkekor, spejder, andagt/gudstjeneste, bedegruppe, klynge, cellegruppe, weekend-aktiviteter, lejr, frivilligt lederskab/arbejde, mm.)

- (1) m Ja
- (2) m Nej

Hvor ofte deltager du?

- (1) m Flere gange om ugen
- (2) m En gang om ugen
- (3) m En gang om måneden
- (4) m Et par gange om året
- (5) m Andet

Hvor stor betydning har det for dig at være med i et kristent fællesskab?

- (1) m Stor betydning
- (2) m Nogen betydning
- (3) m Mindre betydning
- (4) m Ingen betydning
- (5) m Ved ikke

Nu kommer der nogle spørgsmål om krop og køn. Vi minder om, at din besvarelse er anonym.

Identificerer du dig med dit biologiske køn?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Jeg er i tvivl

Er du tilfreds med din krop?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Delvis

Har du generelt et positivt syn på din krop?

- (1) m Ja, for det meste
- (2) m Ja, nogle gange
- (3) m Nej, sjældent
- (4) m Nej, aldrig

Hvordan har du det med din kropsvægt?

- (1) m Jeg følger, jeg vejer tilpas
- (2) m Jeg føler, jeg vejer for meget
- (3) m Jeg føler, jeg vejer for lidt
- (4) m Det ved jeg ikke

Tænker du over, om du vejer for lidt eller for meget?

- (1) m Ja, ofte
- (2) m Ja, nogle gange
- (3) m Ja, men sjældent
- (4) m Nej, aldrig
- (5) m Det ved jeg ikke

Har det forhold, at der er fællesbadning efter en idrætsaktivitet (i skolen eller i fritiden), betydning for om du deltager i aktiviteten?

- (1) m Nej, jeg tænker aldrig over det
- (2) m Nej, jeg deltager i aktiviteten, men jeg bryder mig ikke om fællesbadet efter aktiviteten

- (3) m Nej, jeg deltager i aktiviteten, men jeg går i bad derhjemme
- (4) m Nej, jeg deltager i aktiviteten, men jeg går kun i bad, hvis der er forhæng for bruserne
- (5) m Ja, jeg deltager ikke i aktiviteten, fordi jeg ikke bryder mig om at bade sammen med andre

Nu kommer der nogle spørgsmål om grænser og det at sige til og fra. Vi minder om, at din besvarelse er anonym.

Er du god til at sige fra eller forsvare dig selv, hvis du oplever at blive behandlet dårligt eller uretfærdigt?

- (1) m Ofte
- (2) m Af og til
- (3) m Sjældent
- (4) m Aldrig

Er du god til at sige fra eller forsvare dine venner eller andre, hvis du oplever, at de behandles dårligt eller uretfærdigt?

- (1) m Ofte
- (2) m Af og til
- (3) m Sjældent
- (4) m Aldrig

Har du oplevet konkret, kropslig, grænseoverskridende adfærd inden for de sidste 2 år? (fx hvor nogen tager på dig, rører ved dig på en måde, som går over dine grænser)

- (1) m Ja, ofte
- (2) m Ja, nogle gange
- (3) m Ja, men sjældent
- (4) m Nej, aldrig
- (5) m Det ved jeg ikke

Har du oplevet digital /online grænseoverskridende adfærd mod dig inden for de sidste 2 år? (fx beskeder/billeder, der har været krænkende, mobbende eller ubehagelige)

- (1) m Ja, ofte
- (2) m Ja, nogle gange
- (3) m Ja, men sjældent
- (4) m Nej, aldrig
- (5) m Det ved jeg ikke

Har du været med til at udøve digital/online grænseoverskridende adfærd mod andre inden for de sidste 2 år? (Sendt eller videresendt krænkende, mobbende eller ubehagelige beskeder eller billeder)

- (1) m Ja, ofte

- (2) m Ja, nogle gange
- (3) m Ja, men sjældent
- (4) m Nej, aldrig
- (5) m Det ved jeg ikke

Har du sendt et nøgenbillede af dig selv til andre inden for de sidste 2 år?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Det ved jeg ikke

Har du oplevet, at et nøgenbillede af dig er blevet delt/ videresendt inden for de sidste 2 år - uden at du har givet tilladelse?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Det ved jeg ikke

Har du delt/ sendt/ videresendt et nøgenbillede af andre inden for de sidste 2 år - uden deres tilladelse?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Det ved jeg ikke

Har du haft undervisningsforløb om sex og seksualitet i din skoletid? (grundskole/ ungdomsuddannelse)

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Det ved jeg ikke

I hvor høj grad oplevede du undervisningsforløbet i skolen som brugbart for dig?

- (1) m I meget høj grad brugbart
- (2) m I høj grad brugbart
- (3) m I nogen grad brugbart
- (4) m I mindre grad brugbart
- (5) m Slet ikke brugbart
- (6) m Ved ikke

Har du haft undervisningsforløb om sex og seksualitet i dit kristne fællesskab? (fx klubber, møde- temaaftener, lejr)

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Ved ikke

I hvor høj grad oplevede du undervisningsforløbet som brugbart?

- (1) m I meget høj grad brugbart
- (2) m I høj grad brugbart
- (3) m I nogen grad brugbart
- (4) m I mindre grad brugbart
- (5) m Slet ikke brugbart
- (6) m Ved ikke

Til sidst vil vi spørge lidt til det med kærester.

Har du en kæreste?

- (1) m Ja, jeg har en kæreste lige nu
- (2) m Nej, men jeg har haft en kæreste
- (3) m Nej, jeg har ikke en kæreste nu og har heller ikke haft.

De næste spørgsmål handler om sex og dine holdninger og erfaringer. Husk, at dine svar er anonyme.

Oplever du eller har du oplevet, at du er i tvivl om din seksualitet?

- (1) m Ofte
- (2) m En gang imellem
- (3) m Sjældent
- (4) m Aldrig
- (5) m Ved ikke

Hvordan vil du beskrive din seksuelle identitet?

- (1) m Heteroseksuel (dvs. at du tiltrækkes af det andet køn)
- (2) m Homoseksuel (dvs. at du tiltrækkes af det samme køn)
- (3) m Biseksuel
- (4) m Aseksuel
- (5) m Jeg kan ikke placere mig i det nævnte
- (6) m Ved ikke/uafklaret seksualitet

Har du haft samleje?

- (1) m Ja
- (2) m Nej

Hvor gammel var du første gang, du havde samleje?

- (1) m Yngre end 15 år
- (2) m 15-16 år
- (3) m 17-18 år
- (4) m 19-24 år
- (5) m 25-30 år
- (6) m Det ved jeg ikke

Hvem var dit første samleje med?

- (1) m Kæreste
- (2) m En jeg ikke kendte så godt
- (3) m Ægtefælle (før I blev gift)
- (4) m Ægtefælle (efter I blev gift)
- (5) m En ven
- (6) m Anden

Hvad var årsagen til dit første samleje? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Var forelsket
- (2) q Havde lyst til at prøve det
- (3) q Havde planlagt det
- (4) q For at få orgasme
- (5) q For at give og modtage kærlighed og omsorg
- (6) q For at eksperimentere og afprøve grænser
- (7) q Følte mig presset af min partner
- (8) q Følte mig presset af venner
- (9) q Var fuld eller skæv
- (10) q Havde fået betaling for det eller fået noget for det
- (11) q Var blevet gift
- (12) q Det ved jeg ikke

Fortryder du dit første samleje?

- (1) m Ja
- (2) m Nej

Hvorfor fortryder du dit første samleje? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Jeg var for ung
- (2) q Jeg følte mig presset til det
- (3) q Ville gerne have ventet til ægteskabet
- (4) q Det var ikke en god oplevelse
- (5) q Det er en synd
- (6) q Det var ikke meningen
- (7) q Var fuld eller skæv
- (8) q På grund af skyld og skam
- (9) q Har påvirket mit liv
- (10) q Ved ikke
- (11) q Andet (Uddyb gerne i tekstfeltet) _____

Selv om du ikke har haft samleje, har du så haft andre seksuelle erfaringer? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Handjob/finger
- (2) q Blowjob/oralsex

- (3) q Analsex
- (4) q Sexlegetøj
- (5) q Ingen af delene
- (6) q Andet
- (7) q Ønsker ikke at oplyse

Har du været seksuelt sammen med en af dit eget køn?

- (1) m Ja
- (2) m Nej

Nu kommer der en række spørgsmål om porno. Vi minder igen om, at spørgeskemaet er anonymt.

Har du set porno?

- (1) m Ja
- (2) m Nej

Hvor gammel var du, da du så porno første gang?

- (1) m 6-8 år
- (2) m 9-11 år
- (3) m 12-14 år
- (4) m 15-17 år
- (5) m 18-20 år
- (6) m 21-23 år
- (7) m 24-26 år
- (8) m 27-30 år
- (9) m Ved ikke

Hvordan fandt du frem til porno første gang?

- (1) m Jeg opsøgte det selv
- (2) m Andre viste det til mig
- (3) m Det dukkede op lidt tilfældigt
- (4) m Det ved jeg ikke

Hvor så du porno første gang? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Så det på nettet
- (2) q Så det i skolen/ SFO
- (3) q Så det i et blad
- (4) q Et familiemedlem viste mig det
- (5) q En ven/veninde viste mig det
- (6) q Så det i fjernsynet
- (7) q Andet (Uddyb gerne i tekstfeltet) _____

Hvor ofte ser du porno?

- (1) m Flere gange om dagen

- (2) m En gang om dagen
- (3) m Flere gange om ugen
- (4) m En gang om ugen
- (5) m Flere gange om måneden
- (6) m En gang om måneden
- (7) m Sjældnere

Hvornår har du sidst set porno?

- (1) m En uge siden
- (2) m En måned siden
- (3) m Flere måneder siden
- (4) m Et år siden
- (5) m Flere år siden

Oplever du, at du er afhængig af porno?

- (1) m I meget høj grad afhængig
- (2) m I høj grad afhængig
- (3) m I nogen grad afhængig
- (4) m I mindre grad afhængig
- (5) m Slet ikke afhængig

Vil du gerne lade være med at se porno?

- (1) m Ja
- (2) m Nej
- (3) m Ved ikke

Hvorfor vil du gerne lade være med at se porno? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Jeg får dårlig samvittighed
- (2) q Det er synd
- (3) q Det er forkert
- (4) q Det påvirker mit kvindesyn
- (5) q Det påvirker mit mandesyn
- (6) q Det påvirker hvordan jeg møder det modsatte køn generelt
- (7) q Det påvirker mit eget kropssyn
- (8) q Det ødelægger min lyst til sex
- (9) q Det er uægte
- (10) q Det er spild af tid
- (11) q Det er en dårlig vane
- (12) q Det påvirker mit parforhold
- (13) q Andet (Uddyb gerne i tekstfeltet) _____

Til sidst vil vi gerne spørge til din civilstatus og lidt om kærester.

Er du i fast parforhold?

- (1) m Ja, jeg har en fast kæreste
- (2) m Ja, jeg er gift
- (3) m Nej, men har haft en fast kæreste i en periode
- (4) m Nej, men har været gift
- (5) m Nej og har ikke haft en fast kæreste

Hvor har du mødt din kæreste/ den du er gift med? (Du må gerne sætte flere krydser)

- (1) q Gennem venner eller familie
- (3) q Gennem arbejde eller job
- (4) q Gennem frivilligt arbejde
- (5) q I grundskolen
- (6) q På efterskole
- (7) q På ungdomsuddannelse
- (8) q På højskole
- (9) q På videregående uddannelse
- (10) q Gennem netdating/dating apps
- (11) q På nettet (sociale medier/ spil, chats)
- (12) q Gennem fritidsinteresser (herunder sport, forening- fritidsliv)
- (13) q Gennem kristne fællesskaber
- (14) q På en ferie eller rejse
- (15) q Til en fest/ event
- (16) q I byen
- (17) q Andet (Skriv i tekstfeltet) _____

Mange tak for dine svar!

Husk at trykke 'Afslut!'

